

Adviesnotitie Mantelzorg

Samen zorgen voor elkaar.....

En voor de mantelzorger.

**gemeente
HEEZE-LEENDE**

**Analyse van de huidige situatie,
met aanbevelingen voor de toekomst.**

Inhoudsopgave

Mantelzorg

**Elke dag een daad van
zorg, puur en fijn,**

**Mantelzorg is een
kunst, een gouden lijn.**

**Het mooie zit in kleine
dingen, een blik, een
lach,**

**In de kracht van samen,
en zorg voor elkaar.**

elke nieuwe dag.

Versie 1.0

19 November 2024

Waarom deze notitie?	3
Theoretisch kader en landelijke ontwikkelingen	5
Ontwikkeling rondom aantal mantelzorgers- wat zeggen de diverse onderzoeken	5
Wanneer ben je mantelzorger?	5
Benodigde diversiteit in mantelzorgondersteuning	6
Mantelzorgwoningen en Pre-mantelzorgwoningen	7
Wat zien we aan cijfers – ontwikkelingen in Heeze-Leende.	8
Aandacht voor de diverse mantelzorgers/groepen	10
Hoe we in de toekomst meer mantelzorgers kunnen bereiken.	12
De landelijke mantelzorgagenda (2024-2026)	13
Wat zijn de bevindingen van deze notitie:	15
Samenvatting aanbevelingen 2025:	19
Bijlage 1: Hoe we in de toekomst meer mantelzorgers kunnen bereiken.	20
Bijlage 2 Overzicht wat is er aan aanbod en regelingen beschikbaar in Heeze-Leende	20
Bijlage 3: Waarom wil je als gemeente (overheid) goede mantelzorgondersteuning bieden?	27
Bijlage 4. Wat is mantelzorg en hoeveel mantelzorgers zijn er?	29
Bijlage 5 Bevolkingsopbouw Heeze-Leende	30
Bijlage 6. Jaarrapportage Cordaad 2023.	31
Bijlage 7: Factsheet Mantelzorg-GGD Juni 2024	32
Bijlage 8: Infografic wettelijke kaders en voorzieningen (bron: Movisie)	34
Bijlage 9: Mantelzorg: welke regelingen zijn landelijk - lokaal beschikbaar?	35
Bijlage 10: Overzicht Gebruikte bronnen en relevante informatie	38

Waarom deze notitie?

Gemeenten hebben een wettelijke taak in het organiseren van ondersteuning voor mantelzorgers. En omdat het aantal mantelzorgers toeneemt, is het belangrijk dat we goed nadenken over de wijze waarop we als gemeente deze ondersteuning vorm geven.

Volgens de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) is mantelzorg alle hulp aan een hulp-behoevende door iemand uit diens directe sociale omgeving.¹ Dit gaat verder dan de zogenoemde 'gebruikelijke hulp' en omvat zowel intensieve als minder intensieve hulp.

Deze definitie benadrukt dat mantelzorg hulp is die voortkomt uit een persoonlijke relatie en niet wordt verleend als onderdeel van een professioneel hulpverlenend beroep. Hier is soms verwarring over.

Volgens de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) zijn gemeenten verantwoordelijk voor de ondersteuning van mantelzorgers. Zij hebben hierin echter beleidsruimte. Gemeenten kunnen ondersteuning bieden, door bijvoorbeeld het inzetten van maatwerkvoorzieningen, zoals dagopvang, maar ook hebben veel gemeenten een informatie en adviespunt.

In Heeze-Leende is dit informatie en adviespunt formeel belegd bij Cordaad Welzijn. Inwoners kunnen met hun vragen terecht bij het Steunpunt Mantelzorg, dat drie dagen per week bereikbaar is voor vragen en ondersteuning. Dit steunpunt heeft daarmee een belangrijke rol in de ondersteuning van mantelzorgers.

Daarnaast zien we dat er in de gemeente diverse initiatieven en organisaties zijn die ook bijdragen aan de ondersteuning van mantelzorgers. Deze initiatieven worden soms ondersteund door Cordaad, maar vaak ook ontwikkeld door betrokken inwoners. Hierbij kan men denken aan de verschillende organisaties en hulpdiensten die vanuit het maatschappelijk middenveld opereren.²

In deze notitie willen we de ondersteuningsmogelijkheden in de gemeente Heeze-Leende in kaart brengen en een beeld schetsen van de diverse ontwikkelingen. Dit helpt ons om een duidelijker beeld te krijgen van wat er aanwezig is en wat er mogelijk ontbreekt. Tevens zijn het kunnen zijn dat er vanuit de theoretische verkenning mogelijkheden, kansen in beeld komen en waar aanvullend beleid gewenst is om mantelzorgers adequaat te ondersteunen.

Men kan hierbij denken aan ruimtelijk domein; Heeft de gemeente Heeze-Leende bijvoorbeeld [pré-mantelzorgwoningen](#) beleid? Er is wel beleid inzake [mantelzorgwoningen](#), of werken we mee als het gaat om vrijstelling van de sollicitatieplicht bij een bijstandsuitkering (werk- en inkomen)?

Vandaar dat we het belangrijk vinden om in deze notitie dit bredere beeld te schetsen. Om vanuit deze samenhang een analyse te doen en te komen met aanbevelingen voor de komende periode. Deze notitie is een eerste stap.

Hoe is deze notitie tot stand gekomen en opgebouwd

In deze verkenning is breed gekeken, er is gebruik gemaakt van de aanwezige kennis en informatie die beschikbaar is. Een werkgroep bestaande uit de GGD, Cordaad Welzijn en beleidsmedewerker van de gemeente heeft zorggedragen voor de tot stand komen van deze notitie.

Er is informatie opgehaald bij de diverse partners om het beeld te schetsen. Aansluitend heeft er een dialoogsessie plaatsgevonden met de diverse partijen, waarbij gevraagd is of men het beeld herkende en waar men aanknopingspunten zag voor verbeteringen. Met als doel deze adviesnotitie om zodoende de mantelzorgondersteuning in Heeze-Leende te verbeteren.

¹ Zie bijlage 9- Infographic Movisie – Welke wettelijke taken heeft de gemeente in de ondersteuning van mantelzorgers?

² Tot de burgermaatschappij of het maatschappelijke middenveld kunnen bijvoorbeeld kerken, vakbonden, milieubeweging, sociale organisaties, productschappen, werkgeversverenigingen, pressiegroepen gerekend worden

Door goede mantelzorgondersteuning³ te bieden, investeert de gemeente in de gezondheid en het welzijn van haar inwoners. En dat is wat de ambitie is van de gemeente Heeze-Leende en ook onderdeel is van het Raadsprogramma.

Deze notitie heeft de volgende opbouw:

1. Theoretisch kader en landelijke ontwikkelingen
2. Analyse van de huidige situatie in Heeze-Leende
3. Aanbevelingen voor de toekomst.

Wij hopen met deze notitie een compleet beeld te schetsen en met de aanbevelingen een belangrijke stap te zetten in het duurzaam blijvend ondersteunen van mantelzorgers.

Theoretisch kader en landelijke ontwikkelingen

Voordat we ingaan op de analyse van de huidige situatie, is het goed om even wat nader in te gaan op de ontwikkelingen rondom mantelzorg, wanneer ben je nu mantelzorger? Is er ook onderscheid te maken in de 'type' mantelzorgers en wat voor ondersteuningsmogelijkheden zijn er voor mantelzorgers? En wat zegt de literatuur over de benodigde ondersteuning van mantelzorgers.

Ontwikkeling rondom aantal mantelzorgers- wat zeggen de diverse onderzoeken

In 2024 zijn er in Nederland ongeveer 1,9 miljoen mantelzorgers. Dit komt neer op 13% van de Nederlanders van 16 jaar of ouder. Mantelzorgers besteden **gemiddeld 13 uur per week** aan zorg voor een familielid of bekende. (Bron CBS) ⁴

Omdat de vergrijzing toeneemt, is de verwachting dat er in de toekomst nog meer mantelzorgers nodig zijn. En dat mantelzorg steeds meer gecombineerd wordt met andere dingen, zoals werk, school of maatschappelijke taken.

De meeste mantelzorg wordt gegeven door personen in de leeftijd van 45 tot 70 jaar. En daarbinnen het meest door 55- tot 60-jarigen: van hen gaf 24% procent mantelzorg. Mantelzorg wordt veel vaker gegeven als men oude ouders heeft. Zo gaven in 2022 605 duizend (37 %) van de personen van 20 jaar of ouder met 80-plus-ouders mantelzorg (bron CBS)⁵.

Ongeveer 9% van de mantelzorgers voelt zich overbelast door de zorgtaken (bron: [SCP](#)). Dit percentage is sinds 2016 ongeveer gelijk. Maar het absolute aantal neemt wel toe, van 380.000 naar 460.000 mensen.

Mantelzorgers die langdurig en veel uren per week zorg verlenen, lopen meer kans op overbelasting. Dit komt onder andere door dat sommige mensen het helemaal alleen doen. Mantelzorgers hebben ook te maken met veel wetten en regels. Daarom is het voor hen vaak niet duidelijk wanneer en bij wie zij terecht kunnen voor professionele hulp of informatie. Dit gebeurt daarom vaak te laat. ([Bron rijksoverheid](#)).

Het lijkt erop dat er steeds meer uitdagingen zijn voor [werkende mantelzorgers](#) in Nederland. Uit onderzoek blijkt dat 45% van de werkende mantelzorgers⁶ een hoge drempel ervaart om de combinatie van werk en mantelzorg bespreekbaar te maken¹. Veel werkende mantelzorgers [voelen zich overbelast](#) en hebben moeite om een goede balans te vinden tussen hun werk en zorgtaken.

Wanneer ben je mantelzorger?

Bij [mantelzorg](#) is sprake van een persoonlijke relatie tussen de informele zorgverlener en zorgvrager. Dé mantelzorger bestaat niet. Mantelzorg bestaat in vele variaties en gradaties. Ze zijn er van jong tot oud en bieden lichte ondersteuning tot intensievere vormen van zorg.

Het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) en het Sociaal Cultureel Planbureau (SCP) hanteren verschillende definities van mantelzorg:

- **CBS:** Mantelzorg is zorg die iemand geeft aan een bekende uit zijn of haar omgeving, zoals een partner, kind of vriend, als deze persoon voor langere tijd ziek, hulpbehoevend of gehandicapt is. [De zorg moet minimaal drie maanden duren of minimaal acht uur per week zijn](#)¹.

⁴ De bron van het cijfer van 1,9 miljoen mantelzorgers in Nederland in 2024 is het **Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS)**. Volgens hun rapport "Nederland in cijfers 2024" was 13% van de Nederlanders van 16 jaar of ouder mantelzorger, wat neerkomt op ongeveer 1,9 miljoen mensen¹.

⁵ De bron van deze informatie is het **Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS)**. Volgens hun rapport "Vader en moeder op leeftijd" gaven in 2022 ongeveer 605 duizend personen van 20 jaar of ouder met ouders van 80 jaar of ouder mantelzorg. [Dit komt neer op 37 procent van deze groep](#)¹.

- **SCP:** Mantelzorg is alle hulp aan een hulpbehoevende door iemand uit diens directe sociale omgeving. Dit kan variëren van intensieve zorg tot minder intensieve hulp, inclusief hulp aan huisgenoten en instellingsbewoners. [Het SCP](#) gebruikt het woord 'mantelzorg' niet expliciet in hun vraagstellingen ².

Het belangrijkste verschil is dat de definitie van het CBS specifiek is in termen van duur en intensiteit van de zorg, terwijl het SCP een bredere definitie hanteert die alle vormen van hulp omvat. De verschillende definities hebben beiden een voordeel:

- **CBS-definitie:** Deze is specifiek en helpt bij het identificeren van mantelzorgers die langdurige en intensieve zorg verlenen. Dit kan nuttig zijn voor het toewijzen van middelen en ondersteuning aan degenen die het meest belast zijn. Het biedt duidelijke criteria voor wie in aanmerking komt voor bepaalde vormen van ondersteuning.
- **SCP-definitie:** Deze bredere definitie kan helpen om een inclusiever beleid te ontwikkelen dat ook minder intensieve vormen van mantelzorg erkent. Dit kan belangrijk zijn voor het bieden van ondersteuning aan een grotere groep mantelzorgers, inclusief degenen die misschien niet aan de strikte criteria van het CBS voldoen maar toch aanzienlijke bijdragen leveren.
- Tevens is het belangrijk om ook oog te hebben voor jonge mantelzorgers. Hier geldt de volgende definitie voor: **Jonge mantelzorgers** zijn kinderen of jongeren t/m 24 jaar die opgroeien met een gezinslid dat chronisch ziek of gehandicapt is of een psychische aandoening heeft. (bron Mantelzorg.nl).

Ter overweging:

- Voor gemeentelijk mantelzorgbeleid zou een combinatie van beide definities nuttig kunnen zijn. Om op deze wijze gerichtere interventies in te zetten. Dit kan helpen om gericht de 'zwaar belaste' de intensieve (CBS definitie) mantelzorger te ondersteunen, maar ook de minder intensieve mantelzorgers te bereiken met informatie en deze zodoende ook te kunnen ondersteunen.
- Dit vanuit het oogpunt dat iemand niet van de ene op de andere dag intensieve ondersteuning biedt. Maar dat dit geleidelijk oploopt. En in het kader van preventie het belangrijk is dat men weet wat er aan ondersteuning aanwezig is, zodat men vanuit hier tijdig gebruik van kan maken.

Benodigde diversiteit in mantelzorgondersteuning

Wanneer we spreken over mantelzorgondersteuning, blijkt dat er een grote diversiteit is in de soorten ondersteuning die mantelzorgers nodig kunnen hebben. Mantelzorgers hebben uiteenlopende behoeften als het gaat om ondersteuning.

Het is vanuit die optiek daarom belangrijk dat mantelzorgers toegang hebben tot een breed scala aan ondersteuningsmogelijkheden, zodat ze hulp kunnen krijgen die het beste bij hun specifieke situatie past. (Mantelzorg.nl).

Om de diversiteit in Heeze-Leende in kaart te brengen, hanteren we de indeling gebaseerd op de acht vraaggebieden die door Mantelzorg.nl in 2009 zijn vastgesteld. Deze vraaggebieden zijn nog steeds actueel. Deze indeling is helpend zijn om de verschillende vormen van mantelzorgondersteuning systematisch in kaart te brengen en zo te inzicht te krijgen waar verbeteringen mogelijk zijn.

De Acht vraaggebieden

(bron Mantelzorg.nl)

1. **Informatie & Advies:** Verstrekken van relevante informatie en advies over mantelzorg en beschikbare diensten.
2. **Materiële Hulp:** Bieden van praktische hulpmiddelen en aanpassingen voor de zorgtaak.
3. **Financiële Regelingen:** Ondersteunen bij het aanvragen van financiële regelingen en vergoedingen.
4. **Vervangende zorg:** Tijdelijke vervanging om mantelzorgers rust te geven.
5. **Persoonlijke Begeleiding:** Persoonlijke ondersteuning bij zorgtaken en welzijn.
6. **Emotionele Steun:** Emotionele ondersteuning en lotgenotencontact.
7. **Educatie:** Trainingen en workshops voor zorgvaardigheden en zelfzorg.
8. **Praktische Hulp:** Hulp bij dagelijkse taken zoals boodschappen en vervoer.

De diversiteit van mantelzorgers

In de literatuur wordt aangegeven dat er een [diversiteit is aan mantelzorgers](#). En dat het belangrijk is om hier oog voor te hebben. Zij kunnen andere behoeften hebben.

Vanuit Movisie is een [infographic](#) opgesteld, waarbij men het onderscheid maakt tussen:

Groepen mantelzorgers	Mantelzorgers die zorgen voor....
De werkende mantelzorger De oudere mantelzorger (>65 jr.) De jongere mantelzorger (<25 jr.) De mantelzorger met een migratieachtergrond.	Mensen met dementie Mensen met Psychische problemen en/of verslaving Mensen met Niet-aangeboren hersenletsel Mensen met een Verstandelijke beperking Ouders die zorgen voor hun zorg intensieve kinderen Mantelzorg bij de laatste levensfase

In de analyse schetsen we, naast de type ondersteuning, ook voor welke 'groepen' er aandacht is.

Mantelzorgwoningen en Pre-mantelzorgwoningen

- Mantelzorgwoningen stellen ouderen en mensen met een zorgbehoefte in staat om langer zelfstandig te blijven wonen in een voor hen vertrouwde omgeving.
- Door in de nabijheid van familieleden te wonen, kunnen ouderen sneller en gemakkelijker hulp krijgen wanneer dat nodig is. Dit verhoogt hun gevoel van veiligheid en welzijn
- Vooruit plannen: Pre-mantelzorgwoningen worden gerealiseerd voordat er een intensieve zorgvraag is. Dit betekent dat ouderen en hun families tijdig kunnen verhuizen en wennen aan de nieuwe woonomgeving, wat de overgang naar intensieve zorg later makkelijker maakt.

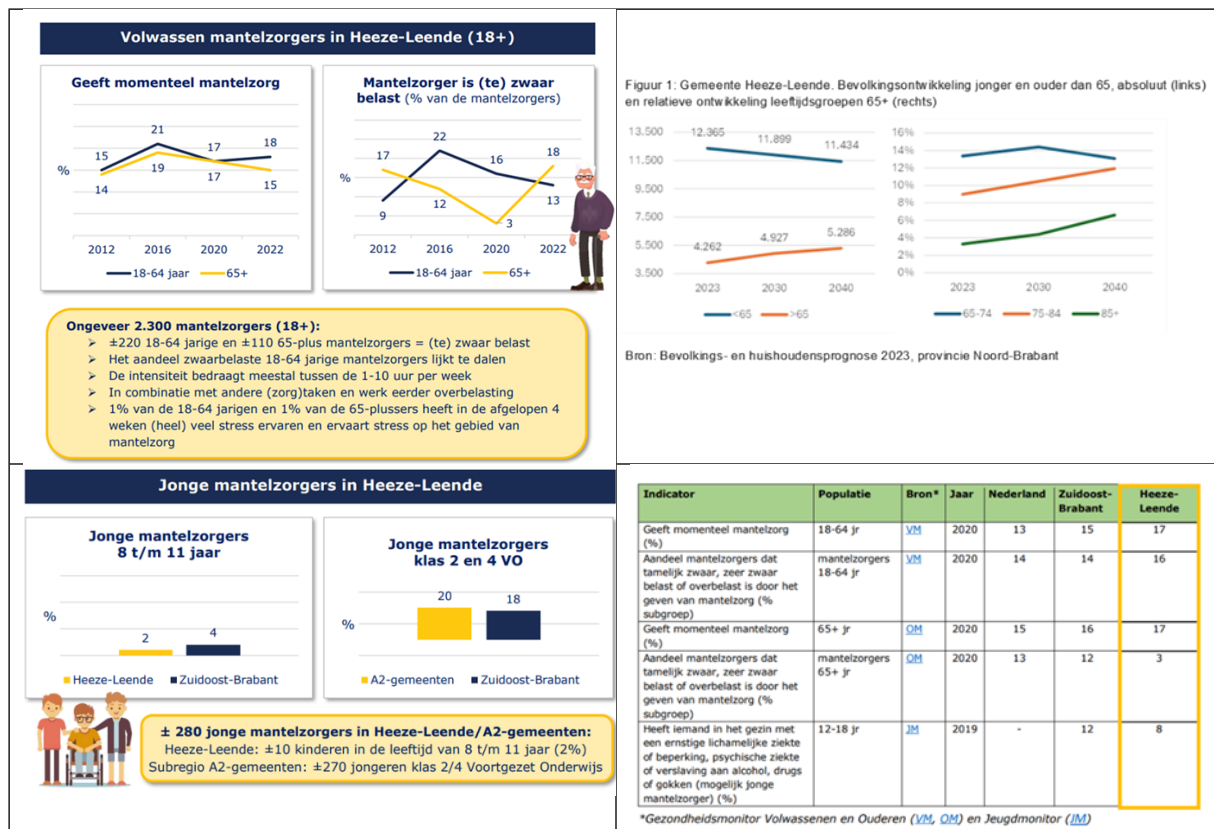
- Pre-mantelzorgwoningen zijn een waardevolle oplossing voor families die vooruit willen plannen en de zorg voor hun (oudere) familieleden willen optimaliseren.
- In de woonzorgvisie van Heeze-Leende: Goed Wonen in Vitale Kernen (2024-2028) is het belang van mantelzorgwoningen en pré mantelzorgwoningen benoemd. Het realiseren van beleid rondom pré-mantelzorgwoningen staat voor 2025 gepland.
- Voor [mantelzorgwoningen](#) heeft de gemeente Heeze-Leende reeds beleid.

Deze regelingen zijn ondersteunend voor het vraagstuk van langer zelfstandig thuis kunnen blijven wonen, en ook relevant voor mantelzorgers. Als een van de regelingen/mogelijkheden waar men gebruik van kan maken, indien men dit zou willen.

Wat zien we aan cijfers – ontwikkelingen in Heeze-Leende.

Vanuit de cijfers van de GGD, die de 'smalle' definitie van het CBS hanteren, dan zien we de volgende aantallen:

- In Heeze-Leende zijn ongeveer 2300 mantelzorgers, waarvan 330 zwaar belast.
- Dit aantal is gebaseerd op dat 17 % (groep > dan 18 jaar), mantelzorgondersteuning biedt.
- Deze 17 % is hoger dan de landelijk cijfers (13%) en de regionale cijfers (15%). De verklaring hiervoor kan zijn omdat we een relatief grijze gemeente zijn.
- Dat van de groep, (18 tot 64 jaar), 16% aangeeft zich tamelijk zwaar tot zwaar belast te voelen.
- En van de groep mantelzorgers, ouder dan 65+, 18% aangeeft zwaar of te zwaar belast te zijn.
- Zie bijlage 6 – voor meer informatie (factsheet Mantelzorg Heeze-Leende (juni 2024)).

Jonge mantelzorgers in Heeze-Leende

- De A2 regio kent ongeveer 270 jonge mantelzorgers (voortgezet onderwijs) .
- Als we dit % doorrekenen dan zou 25% hiervan woonachtig zijn in Heeze-Leende (16.800 inwoners van de totaal 66.000 in de A2 regio).
- Dit zou uitkomen op 70 jonge mantelzorgers.
- Op dit moment heeft het Steunpunt Mantelzorg 35 jonge mantelzorgers in beeld (zie bijlage 2)

Cijfers mantelzorgers met een migratieachtergrond in Heeze-Leende

- 8% van de bevolking van Heeze-Leende bestaat uit mensen met een westerse migratie-achtergrond, 4% heeft een niet-westerse migratieachtergrond.
- De overige 88% van de bevolking in Heeze-Leende heeft geen migratieachtergrond.
- Het aanbod tot heden richt zich op alle inwoners, voor alle etniciteit, er is geen specifiek aanbod voor inwoners met een migratie achtergrond.

Bevolkingsontwikkeling in Heeze-Leende (tot en met 2040).

Als we kijken naar de bevolkingsontwikkeling (zie ook bijlage 5), dan zien we dat:

- Het aantal inwoners boven 65 jaar neemt verder toe: van ruim 4.200 nu naar ruim 5.200 in 2040.
- Met name het aantal 75-84-jarigen en de 85-plussers neemt zeer sterk toe.
- De groep 85+ is een groep die veelal mantelzorgondersteuning nodig heeft toe gaat nemen.

Hoe is in Heeze-Leende de mantelzorgondersteuning vormgegeven.

Vanuit de gemeente is een groot gedeelte van de benodigde ondersteuning belegd bij het [Steunpunt Mantelzorg van Cordaad Welzijn](#). Het steunpunt is 3 dagen per week bereikbaar en hier kan men terecht voor: Informatie en advies over lokale en landelijke voorzieningen (o.a. middels een nieuwsbrief) bieden zij ondersteuning (gesprekken), organiseert men lotgenotencontact, draagt men zorg voor workshops en trainingen. Tevens dragen zij zorg voor het jaarlijkse mantelzorgcompliment.

Maar niet alleen Cordaad welzijn is actief voor mantelzorgers. Als we kijken naar het gegeven dat ook het maatschappelijk middenveld een belangrijke rol vervult in de ondersteuning van mantelzorgers, hebben we gemeend het ondersteuningsaanbod in de breedte in kaart te brengen. In bijlage 2 staat dit nader uitgewerkt, inclusief het bereik.

	Type en soort ondersteuning		Voor wie			
			Oudere Mantel-zorger	Jongere Mantel-zorger	Werkende Mantel-zorger	Migratie Achter grond ⁷
1	Informatie & Advies	- Nieuwsbrief (Cordaad) - Nieuwsbrief Jonge Mantelzorgers - Informerend huisbezoek ⁸ - Brochure Respijtzorg Cordaad - Geheugenhuis/zorgkwartier	x x x x	 x 	X 	X
2	Materiële Hulp	- Maatwerkondersteuning via Wmo (bijv. hulpmiddelen) - Dagbesteding via Wmo - Inzet Hulp bij het huishouden	x x x x	x 	x x	X X X X

⁷ Alle voorzieningen zijn er ook voor inwoners met een migratieachtergrond, er is geen specifiek aanbod

⁸ Niet enkel voor mantelzorgers is voor alle senioren boven de 80 jaar in Heeze.

		- Project Leef Samen				
3	(Financiële) regelingen	- Mantelzorgwoningen - Pré-mantelzorgwoningen - Vrijwilligersverzekering voor geregistreerde mantelzorgers	x x x	x	X X X	X X X
4	Vervangende zorg	- Dagbesteding via de Wmo - Zie ook punt 8 (praktische ondersteuning)	X x		X x	X x
5	Persoonlijke begeleiding	- Zorgtrajectbegeleiders (voor mensen met dementie) - Persoonlijke gesprekken steunpunt mantelzorg	X x	X	X X	X X
6	Emotionele steun	- Mantelzorgcafé ouderen - Inloop jonge mantelzorgers - Ontmoetingen bij de diverse bijeenkomsten - Mantelzorg waardering (bon verwenmenu)	x x x	x x	x	X X X X
7	Educatie	- Bijeenkomsten Cordaad / geheugenhuis - Zorgkwartier / geheugenhuis	x x		X x	X X
8	Praktische hulp	- Zorgcoöperatie Graag Gedaan - Hulpdienst Sint Maarten - Inzet vrijwilligers / maatjes bijv. via Cordaad. - Vervoersdiensten	x x x x			X X X x

Aandacht voor de diverse mantelzorgers/groepen

Zoals aangegeven de mantelzorger bestaat niet, er is een grote verscheidenheid veel activiteiten zijn voor meerdere groepen mantelzorgers relevant. Als we echter door onze ooghalen kijken naar "mantelzorgers die zorgen voor" dan zien we in Heeze-Leende het volgende.

Mantelzorgers die zorgen voor:	Is hier specifiek aandacht /aanbod voor?
Mensen met dementie	- Ja, o.a. geheugenhuis / zorgkwartier / divers voorlichtingsaanbod / zorgtrajectbegeleiders. - ondersteuningsaanbod voor ouderen (o.a. informerend huisbezoek)
Mensen met Psychische problemen en/of verslaving	- Er is een gespreksgroep (1x per maand) in Heeze-Leende die op veel belangstelling kan rekenen.
Mensen met Niet-aangeboren hersenletsel	- Ja, o.a. geheugenhuis. - Informatiebijeenkomsten over dit onderwerp.
Mensen met een Verstandelijke beperking	- Nee, geen specifiek aanbod vanuit steunpunt. - Men kan gebruik maken van de ondersteuning van MEE (o.a. de onafhankelijke cliëntondersteuning)
Ouders die zorgen voor hun zorg intensieve kinderen	- Nee geen specifiek aanbod. - Men kan gebruik maken van de ondersteuning van MEE. (o.a. de onafhankelijke cliëntondersteuning)
Mantelzorg bij de laatste levensfase	- Nee geen specifiek aanbod.

Algemeen beeld:

- De cijfers van Heeze-Leende sluiten aan bij de landelijke trend. We hebben door het feit dat we een relatief grijze gemeente zijn een wat hoger % mantelzorgers. En ook de demografische ontwikkeling onderschrijft het belang van een goede ondersteuning voor mantelzorgers.
- De cijfers (inventarisatie) van de activiteiten laten zien dat veel ondersteuning voor mantelzorgers, zeker als het gaat om steun, persoonlijk contact, geboden wordt door de maatschappelijke organisaties. En dat zij hier ook een belangrijke en relevante rol in vervullen, zeker als het gaat om onze oudere mantelzorger.
- Op dit moment bereiken we onvoldoende onze mantelzorgers. Deze conclusie is enerzijds gebaseerd op de aantallen die we nu bereiken en op de aantallen mantelzorgers die er feitelijk zijn in Heeze-Leende. Het is van belang om deze op een laagdrempelige manier te informeren over de mogelijkheden. We zien hiervoor kansen om dit te verbeteren.

Zie hiervoor onderstaande uitwerking hoe we een beter bereik kunnen realiseren en hoe de diverse ondersteuning in relatie staat met elkaar.

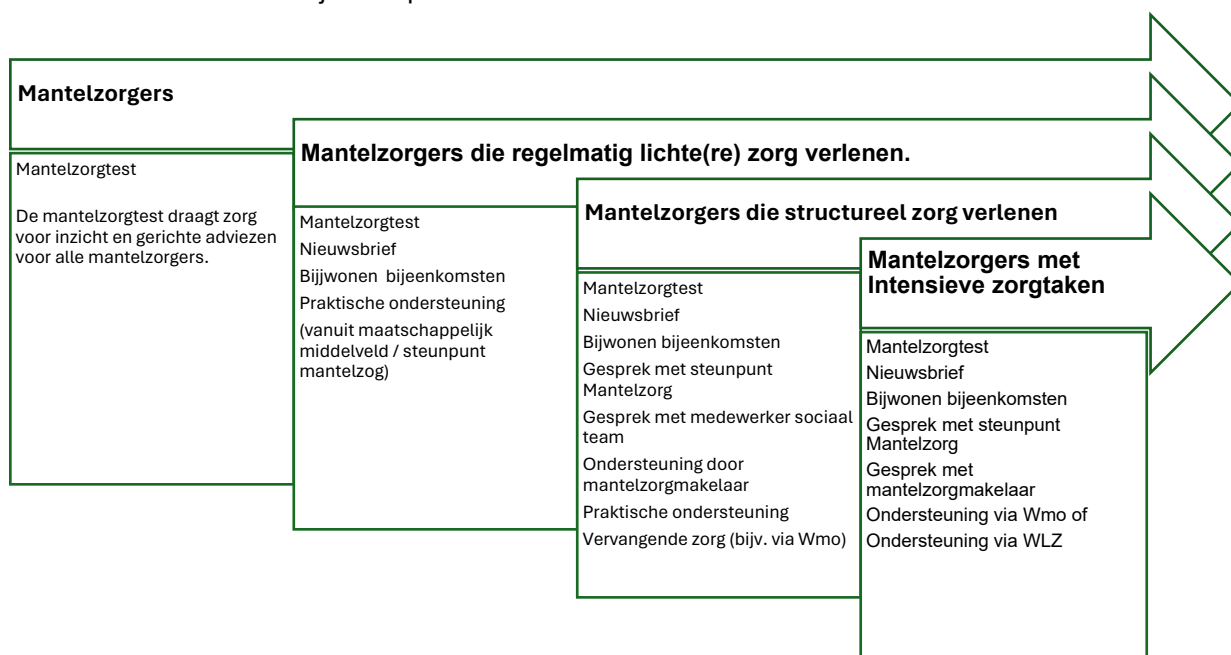
Hoe we in de toekomst meer mantelzorgers kunnen bereiken.

Uit de analyse blijkt dat in Heeze-Leende een grote groep mantelzorgers is. Slechts een relatief klein percentage maakt gebruik van de kennis en kunde die aanwezig bij het steunpunt Mantelzorg.

Om ook deze groep beter van informatie te kunnen voorzien is de Mantelzorgtest een goede aanvulling. Op deze manier kunnen mantelzorgers eerder deze informatie tot zich nemen.

Gelijktijdig is de groep van mantelzorgers dusdanig groot, dat het niet logisch is om enkel in te zetten op persoonlijke gesprekken. Zoals ook blijkt uit de data worden er ook nu relatief weinig persoonlijke gesprekken gevoerd op jaarbasis. Echter we willen de groep die nu onvoldoende wordt bereikt ook ondersteunen. (algemene inzet op preventie)

Middels de Mantelzorgtest kan het lokale aanbod ook beter onder de aandacht worden gebracht. Hieronder een schematische weergave van hoe de diverse instrumenten zicht tot elkaar verhouden en hoe deze aanvullend zijn ten opzichte van elkaar.⁹

De Mantelzorgtest is ontworpen om mantelzorgers inzicht te geven in hun situatie en hen te ondersteunen. Hier zijn de belangrijkste functies van de Mantelzorgtest:

1. **Inzicht in taken en rollen:** De test helpt mantelzorgers te begrijpen welke taken en rollen zij vervullen, zoals het beheren van administratie, het regelen van zorg, en het bieden van emotionele steun.
2. **Tijd en energie:** De test geeft een beeld van hoeveel tijd en energie mantelzorg kost en of er nog genoeg tijd overblijft voor ontspanning, werk en andere verplichtingen.
3. **Praktische tips en hulp:** Na het invullen van de test ontvangen mantelzorgers praktische tips en adviezen om hun zorgtaken beter te beheren. Dit kan variëren van tips voor tijdsbeheer tot suggesties voor het inschakelen van extra hulp.

Door het gebruik van dit instrument, krijgen mantelzorgers **een beter overzicht** van hun situatie en kunnen ze gerichter hulp en ondersteuning vragen. Ze krijgen **gerichte adviezen** waar men lokaal terecht kan voor ondersteuning. Dit laatste is natuurlijk ook helpend voor mantelzorgers.

⁹ Voor mensen waar sprake is van een vermoeden van dementie kan men voor ondersteuning gebruik maken van de zorgtrajectbegeleiders. Zij zijn er ter ondersteuning en hebben een goede kennis van wet- en regelgeving. Een grote groep mantelzorgers heeft een relatie met een ouder of partner met dementie.

Praktische ondersteuning

Uit literatuur en uit onderzoeken blijkt dat mantelzorgers vaak onvoldoende op de hoogte zijn van wat er beschikbaar is aan praktische ondersteuning. Je zou kunnen stellen dat praktische ondersteuning en respijtzorg (overnemen van zorgtaken) in elkaars verlengde liggen.

Onderzoek toont aan dat betere voorlichting en toegankelijker informatievoorziening essentieel zijn om mantelzorgers te helpen de beschikbare hulp te vinden en te benutten. Daarom ook het pleidooi om de beschikbare hulp beter vindbaar te maken, middels de Mantelzorgtest en de juiste promotie aansluitend.

Eén van de bronnen waarop deze aanname is gebaseerd is het rapport "Respijtzorg in Nederland" van het Sociaal en Cultureel Planbureau waarin duidelijk naar voren komt dat veel mantelzorgers geen gebruik maken van beschikbare respijtzorg omdat ze simpelweg niet weten dat deze opties bestaan.

Of het aanwezige aanbod van wat er aanwezig is in Heeze-Leende voldoende is en aansluit bij de behoefte van mantelzorgers? Dat is nu niet getoetst. De aanbeveling is om hier in de toekomst de dialoog over te voeren, maar nu in te zetten op het gericht en beter onder de aandacht brengen van de mogelijkheden die er zijn.

De landelijke mantelzorgagenda (2024-2026)

Voor mantelzorgers moet het zowel nu als in de toekomst mogelijk blijven hun naasten te helpen. De overheid wil hieraan bijdragen. Onder meer door de randvoorwaarden voor mantelzorgers goed te verzorgen. De overheid heeft daarom samen met gemeenten en organisaties een [mantelzorgagenda](#) geschreven.

Het doel van de mantelzorgagenda is dat mantelzorgers:

- zich gehoord en gesteund voelen;
- minder last hebben van regels en registratie;
- weten wat hun rol is en wat ze wel en niet kunnen of moeten doen;
- weten waar en bij wie ze hulp kunnen krijgen;
- hulp krijgen die aansluit op hun vraag;
- kunnen rekenen op begrip, steun en begeleiding van hun werkgever.

In deze mantelzorgagenda staat de volgende visie opgenomen:

Wij zien (de opgave voor) mantelzorg als het samenspel van mantelzorgers, hun omgeving, overheid, werkgevers, scholen en de formele zorg, op lokale, regionale en landelijke schaal.

Deze aanpak is nauw verbonden met de meer brede opgave van het versterken van de sociale basis. De benadering is mensgericht en niet systeemgericht. We verschuiven de aandacht voor de mantelzorger naar een vroeg stadium, vanuit wat hij kan bieden (draagkracht) en wat hij nodig heeft.

Dit sluit aan bij het beleidsplan Sociaal Domein, waar het belang van preventie en voor investeren in de sociale basis ook is opgenomen.

De relatie tussen de mantelzorger en de sociale basis wordt duidelijk in onderstaande afbeelding¹⁰.

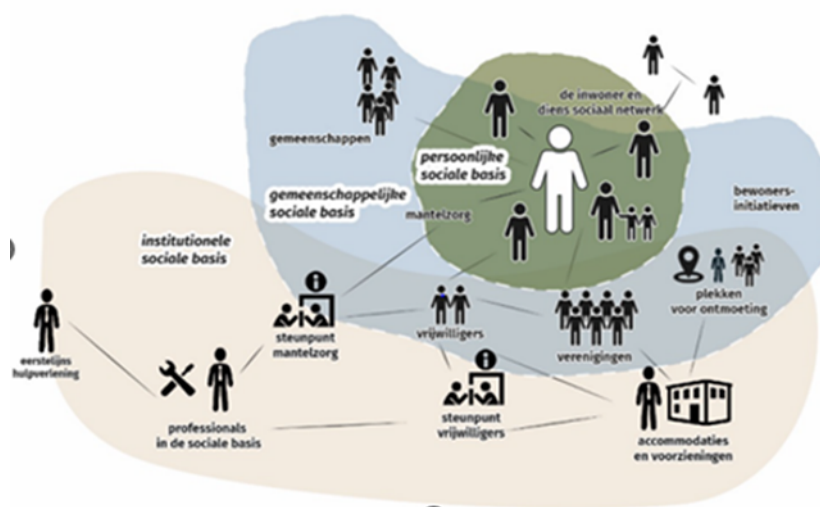
Voor de definities (duiding wat de sociale basis is) maakt men het volgende onderscheid:

1. **Persoonlijke sociale basis:** Dit omvat het netwerk van familie, vrienden en burens die ondersteuning bieden.
2. **Gemeenschappelijke sociale basis:** Dit zijn de formele en informele verbanden zoals verenigingen, vrijwilligersorganisaties en buurtinitiatieven.
3. **Institutionele sociale basis:** Dit betreft de professionele ondersteuning en voorzieningen zoals wijkteams, sociaal werkers en gemeenschapscentra.

Wat is het voordeel van deze benadering volgens de auteurs van de landelijke mantelzorgagenda ?

Door de aandacht te verschuiven naar een vroeg stadium en te focussen op wat de mantelzorger kan bieden en nodig heeft, wordt de ondersteuning effectiever en persoonlijker. Dit mensgerichte in plaats van systeem-gerichte aanpak zorgt ervoor dat mantelzorgers zich gezien en gewaardeerd voelen, wat hun welzijn en motivatie ten goede komt.

- **Vroegtijdige interventie:** Problemen en overbelasting kunnen eerder worden gesignaleerd en aangepakt, wat langdurige negatieve effecten voorkomt.
- **Individuele behoeften:** Door te kijken naar wat de mantelzorger nodig heeft, kan de ondersteuning beter worden afgestemd op hun specifieke situatie.
- **Empowerment:** Mantelzorgers voelen zich meer ondersteund en in staat om hun zorgtaken te vervullen, wat hun zelfvertrouwen en welzijn bevordert.

Het versterken van de sociale basis kan dus bijdragen aan een meer inclusieve en ondersteunende gemeenschap, waar iedereen zich betrokken en gewaardeerd voelt.

Deze benadering sluit naadloos aan bij de ambities van het beleidsplan Sociaal Domein 2024-2027, waarin het belang van een goede sociale basis wordt onderschreven. En middels 3 thema's invulling wordt gegeven aan de uitdagingen voor de toekomst:

1. **Samen sociaal sterk:** Investeren in de leefbaarheid en sociale samenhang in de verschillende kernen van de gemeente.

¹⁰ Uit: A. Britt, M. Kwakernaak, et al. 'Leren, sturen en verantwoorden in de sociale basis', Utrecht: Verwey-Jonker Instituut (2022). Het model is ontwikkeld in samenwerking met Jochum Deuten.

2. **De beweging van positieve gezondheid:** Bevorderen van een betekenisvol leven voor mensen, met de nadruk op gezondheid en welzijn in plaats van ziekte.
3. **Samen kansen creëren:** Vroegtijdig signaleren van kwetsbare inwoners om passende ondersteuning te bieden

De ondersteuning van mantelzorgers bevindt zich dan ook op het snijvlak van samen sociaal sterk en samen kansen creëren.

Wat zijn de bevindingen van deze notitie:

Op basis van de inventarisatie en de gesprekken die zijn gevoerd met de diverse organisaties en beleidsmedewerkers zijn de volgende constatering/bevindingen te maken: ¹¹

- Er zijn activiteiten beschikbaar gedurende het jaar, voor zowel de jongere mantelzorger als de oudere mantelzorger. De activiteiten zijn veelal overdag, maar er vinden ook diverse activiteiten plaats in de avond (1x per 2 maanden), waardoor deze ook voor de werkende mantelzorger te bezoeken zijn.
- Het aanbod richt zich vooral op de 'oudere' inwoner / mantelzorger, voor deze groep is een brede variatie aanwezig. Ook maatschappelijke organisatie zoals KBO en de zorgcoöperaties hebben een divers aanbod voor ontmoeting en praktische ondersteuning.
- In de afgelopen 3 jaren zijn het zorgkwartier in Leende en het geheugenhuis in Heeze gestart. Deze beide activiteiten kunnen rekenen op goede belangstelling. Deze bijeenkomsten geven informatie en advies o.a. voor inwoners met geheugen vraagstukken of ouder worden. Ook is er ruimte voor ontmoeting, en 'bond' (lot) genoten contact (emotionele steun).
- Het mantelzorgcafé, hier is de frequentie in 2024 bijgesteld (4x per jaar i.p.v. 8 x per jaar). Deze ontmoetingsactiviteit heeft een teruglopend bezoekersaantal. Dit kan komen omdat er meer activiteiten zijn gekomen in de afgelopen jaren. (o.a. geheugenhuis en zorgkwartier). Aan Cordaad zal worden gevraagd om te evalueren of doorgang in 2025 wenselijk is.
- In de bijeenkomst met diverse beleidsmedewerkers/ partners (aug. 2024) is in gezamenlijkheid geconstateerd, dat er veel aanbod is, en dat niet direct de insteek moet zijn om meer activiteiten te gaan organiseren. (teveel aanbod kan daarbij leiden tot verdunning bij andere activiteiten). Maar zet vooral ook in om dat wat aanwezig is, beter onder de aandacht te brengen.
- En er liggen kansen om gericht aandacht te vragen voor de groep jonge mantelzorgers en de groep werkende mantelzorgers.

¹¹ Deze inventarisatie is besproken, in een gevarieerde samenstelling van partners (GGD, Cordaad, Coördinator Sociaal Team, beleidsmedewerkers van o.a.: Werk- en Inkomen, Wmo, Onderwijs en Jeugd). Inventarisatie is mede tot stand gekomen door bespreking in het netwerk dementievriendelijk Heeze-Leende.

Waar liggen kansen voor verbetering:

1. Verbeter de informatieverstrekking aan de “brede” groep mantelzorgers – implementeer de erkende methodiek - Mantelzorgtest

- De aanwezige mantelzorg ondersteuning is besproken met diverse belanghebbenden hier is in gezamenlijkheid geconstateerd, dat het aanbod als ook de regelingen qua vindbaarheid beter kunnen. Deze staan verspreid op diverse plekken en ook het lokaal ondersteuningsaanbod is onvoldoende bekend is de inschatting. Daarom wordt het advies gegeven om de informatie beter te ontsluiten en daarmee op deze wijze in te zetten op algemene / ‘generieke’ preventie.
- In de [mantelzorgagenda 2023-2026](#) (ministerie van VWS) worden actielijnen en aanbevelingen gedaan. Hierbij wordt benoemd: “we brengen goed werkende instrumenten die ontwikkeld zijn om mantelzorgers te ondersteunen en te ‘empoweren’ bij gemeenten onder de aandacht”. Een van de instrumenten om mantelzorgers te empoweren en te ondersteunen is de **Mantelzorgtest**¹².
- Dit instrument is landelijk ontwikkeld, een erkend instrument en heeft een goede basis van alle landelijke regelingen en kan aangevuld worden met lokaal aanbod. Tevens geeft het op een laagdrempelige manier inzicht in de belastbaarheid van mantelzorgers. Dit sluit aan bij de doelstelling van empowerment en geef aandacht aan preventie.
- Het implementeren van de Mantelzorgtest zou voor 2025 een opdracht voor Cordaad kunnen zijn. Dit zou ook een belangrijke bijdrage kunnen leveren aan het beter ontsluiten van de informatie voor Mantelzorgers. Door het implementeren van de Mantelzorgtest kan men ook beter het lokale ondersteuningsaanbod (en ook dat wat Cordaad te bieden heeft) onder de aandacht brengen.

2. Doorontwikkeling steunpunt Mantelzorg – plan hiertoe op te stellen door Cordaad

- De gemeente heeft een subsidierelatie met Cordaad voor invulling van het steunpunt Mantelzorg. Op dit moment zien we een beperkt gebruik van het steunpunt. Mogelijk dat er kansen liggen dat er meer ingezet kan worden op het ondersteunen van het maatschappelijk middenveld. Dit sluit aan bij het versterken van de sociale maatschappelijke basis zoals dit ook in het beleidsplan Sociaal Domein is opgenomen
- Aanbeveling is om te vragen aan Cordaad, om te komen met een verkenning / plan (1e helft 2025) om het steunpunt, door te ontwikkelen. Zodat het steunpunt aansluit bij de ontwikkelingen lokaal en landelijk. En daarmee ook beter gevonden en benut wordt door mantelzorgers en organisaties voor ondersteuning.
- In deze verkenning moet worden opgenomen wat dit dan feitelijk betekent voor de gemeente Heeze-Leende en haar inwoners en wat men dan mag verwachten van Cordaad.
- Het implementeren van de Mantelzorgtest staat hier los van en ligt in de lijn van de gewenste ontwikkeling, dus hoeft niet te wachten tot dit plan is aangeboden.

¹² De Mantelzorgtest is een erkende methodiek; ontwikkeld met medewerking van het ministerie van VWS en zorgverzekeraars. Naast de landelijke Mantelzorgtest zijn er gemeentelijke varianten. Deze zijn gemaakt in samenwerking met gemeenten en lokale zorg- en welzijnsorganisaties. Vanuit de landelijke versie kan gekozen worden waar iemand woont, zodat het algemene aanbod wordt aangevuld met lokale dienstverlening.

- Een advies is dat het steunpunt Mantelzorg overweegt om te komen tot een klankbordgroep Mantelzorgers. Mogelijk kan deze worden geformeerd, zodat ideeën en behoeften die leven bij mantelzorgers mede input zijn voor de toekomstige ontwikkelingen. Hiermee wordt ook inwoner-participatie geborgd.
- En hier ligt dan ook de mogelijkheid om dit te verbinden met de dialoog als het gaat of nog hiaten liggen voor praktische ondersteuning. Mogelijk liggen er kansen voor meer praktische ondersteuning van mantelzorgers (bijv. door de inzet van maatjes). Of zijn er andere zaken gewenst om te gaan ontwikkelen. Hierin kan de klankbordgroep een goede raadgever zijn.

3. Herkennen en aandacht voor jonge mantelzorgers binnen onderwijsveld

- Als we weten dat 1 op de 5 kinderen opgroeien in een gezin waar zorg nodig, dan is het belangrijk dat hier aandacht aan wordt gegeven, bijvoorbeeld door onderwijs instellingen. (bron Mantelzorg.nl) maar ook door de professionals van de gemeente. Om ze waar nodig door te verwijzen naar bijvoorbeeld het steunpunt mantelzorg.
- Het verlenen van mantelzorgtaken kan van invloed zijn op de mentale gezondheid van jongeren. Dit sluit aan bij hetgeen reeds gebeurt bij de aandacht die er is in Heeze-Leende voor [opvoedkracht](#). Maar verdient mogelijk meer aandacht, het advies is om dit signaal mee te nemen in het overleg met het onderwijs en binnen de opvoedkaravaan in Heeze-Leende.

4. Verken de mogelijkheid om onafhankelijke professionele ondersteuning voor mantelzorgers in te zetten in die situaties waar sprake is van zwaar belaste mantelzorgers.

- Vanuit het sociaal team is de ervaring dat de inzet van een gekwalificeerde mantelzorg-makelaar van toegevoegde waarde is. Ook het steunpunt mantelzorgondersteuning verwijst regelmatig door naar een erkende mantelzorgmakelaar.
- Een erkende mantelzorgmakelaar heeft uitgebreide kennis van wet- en regelgeving, en kan onafhankelijk het goede gesprek voeren over het voorkomen van overbelasting. Door hun expertise kunnen zij van toegevoegde waarde zijn voor zwaar belaste mantelzorgers.
- Echter niet alle inwoners zijn hiervoor verzekerd. Een aantal gemeenten bieden dit product reeds aan. Het advies is om in 2025 binnen een pilot aan de slag te gaan met het inzetten van een onafhankelijke [gekwalificeerde mantelzorg-makelaar](#)¹³ als product vanuit de gemeente.
- Dit betekent dat de gemeente de inzet van de mantelzorgmakelaar (gedeeltelijk of volledig) betaald wordt. Dit is enkel indien een inwoner hiervoor geen aanvullende verzekering heeft en vanuit het sociaal team aangegeven wordt dat dit van toegevoegde waarde is. (De kosten van dit product zijn van 4 tot maximaal 7 uur inzet, verwachte kosten € 400 tot € 500 per traject). Voor deze pilot wordt geadviseerd om hiervoor een bedrag van € 5.000 te reserveren.

5. Genereer aandacht voor de werkende mantelzorger – Erkenning Wij werken Mantelzorgvriendelijk

- Er is landelijk en daarmee ook in Heeze-Leende nog onvoldoende aandacht voor de werkende mantelzorger. Werkgevers zijn hierin nog niet Gelukkig zien we dat hier steeds meer aandacht

¹³ Een gekwalificeerde mantelzorgmakelaar heeft een geaccrediteerde opleiding, werkt conform het beroepsprofiel en staat ingeschreven bij het Register Mantelzorgmakelaars

voor komt. In alle beleidsnotities van de landelijke overheid wordt hier aandacht voor gevraagd. Ook vanuit de VNG ¹⁴is hier de samenwerking in gezocht. De Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) werkt samen met Werk&Mantelzorg om gemeenten te ondersteunen bij het mantelzorgvriendelijk maken van de werkvloer.

Deze samenwerking is belangrijk omdat gemeenten niet alleen werkgevers zijn van medewerkers met mantelzorgtaken, maar ook een rol kunnen spelen in het stimuleren van andere werkgevers binnen de gemeente om mantelzorgvriendelijk beleid te implementeren.

De aanbeveling is dat de gemeente Heeze-Leende als werkgever de erkenning “Wij werken mantelzorgvriendelijk “ gaat verkrijgen, dit als voorbeeld en inspiratie voor werkgevers in onze gemeente. Tevens levert dit een bijdrage aan het thema Werk en Vitaliteit voor de eigen werknemers.

Tevens zou daarbij ook gebruik gemaakt kunnen worden van de campagne Mantelzorg is hier, deze ondersteunt bij het bespreekbaar maken van Mantelzorg op de werkvloer.
<https://www.werkenmantelzorg.nl/mantelzorg-is-hier/>

¹⁴ De Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) is dé belangenorganisatie en het kennisplatform voor alle Nederlandse gemeenten. Het doel van de VNG is om de krachten van gemeenten te bundelen en gezamenlijk op te treden in het belang van de lokale overheid en haar inwoners. Dit doen wij door invloed uit te oefenen op landelijk niveau en de maatschappelijke opgaven centraal te stellen. Samen zorgen wij voor een sterke en toekomstbestendige lokale overheid.

Samenvatting aanbevelingen 2025:

Er is veel aanwezig en dit is een mooie basis op van daaruit verder te werken. Voor 2025 worden de volgende concrete aanbevelingen gegeven:

1. Geef opdracht voor implementatie Mantelzorgtest¹⁵ in de gemeente Heeze-Leende in 2025 aan Cordaad. De kosten voor implementatie (€ 10.000) kunnen gefinancierd worden uit de middelen van het Spuk Gala welke specifiek beschikbaar zijn gesteld voor mantelzorg ondersteuning.
2. Doorontwikkeling van steunpunt Mantelzorg. Op basis van de nog aan te leveren verkenning door Cordaad.
3. Heb waar mogelijk, specifiek aandacht voor Jonge Mantelzorgers in het programma Opgroeikracht en opvoedkracht in 2025. En maak het onderwerp jonge mantelzorgers bespreekbaar, onderwerp van gesprek in het overleg met scholen.
4. Onderzoek of het opnemen van een training voor professionals (om mantelzorgers te herkennen) van toegevoegde waarde is voor de medewerkers van het sociaal team en/of jeugdteam. Er zijn trainingen beschikbaar, deze worden o.a. gegeven door [Markant](#) maar er zullen zeker ook andere organisaties zijn die dit kunnen verzorgen. Dit kan bijdragen aan het eerder herkennen van mantelzorgers.
5. Ga binnen een pilot aan de slag met het inzetten van een onafhankelijke [gekwalificeerde mantelzorg-makelaar](#)¹⁶ als product vanuit de gemeente. Dit betekent dat de gemeente de inzet van de mantelzorgmakelaar (gedeeltelijk of volledig) betaald wordt. (De kosten van dit product zijn van 4 tot maximaal 7 uur inzet, verwachte kosten € 400 tot € 500 per traject). Voor deze pilot wordt geadviseerd om hiervoor een bedrag van € 5.000 te reserveren.
6. Realisatie beleid omtrent het mogelijk maken van Pré-mantelzorgwoningen. Dit is ook reeds opgenomen als actie in de woonzorgvisie van de gemeente Heeze-Leende.
7. Lever een bijdrage aan aandacht voor de werkende mantelzorger, door als gemeente Heeze-Leende hierin een voorbeeld functie te vervullen. En ga dit in de toekomst dan ook onder de aandacht brengen. En breng dit ook regionaal in bijvoorbeeld bij de MRE regio, met het verzoek dat meer werkgevers invulling en aandacht geven aan hun medewerkers die mantelzorger zijn.

November 2024.

¹⁵ Er heeft in oktober 2024 een presentatie plaatsgevonden, waarbij diverse werkers van de gemeente als ook de GGD en Cordaad aanwezig waren. Op basis van deze presentatie en de ervaring bij andere organisaties (o.a. gemeente Cranendonck en Eindhoven) wordt geadviseerd om dit instrument voor Heeze-Leende te gaan inzetten. (implementatie 2025)

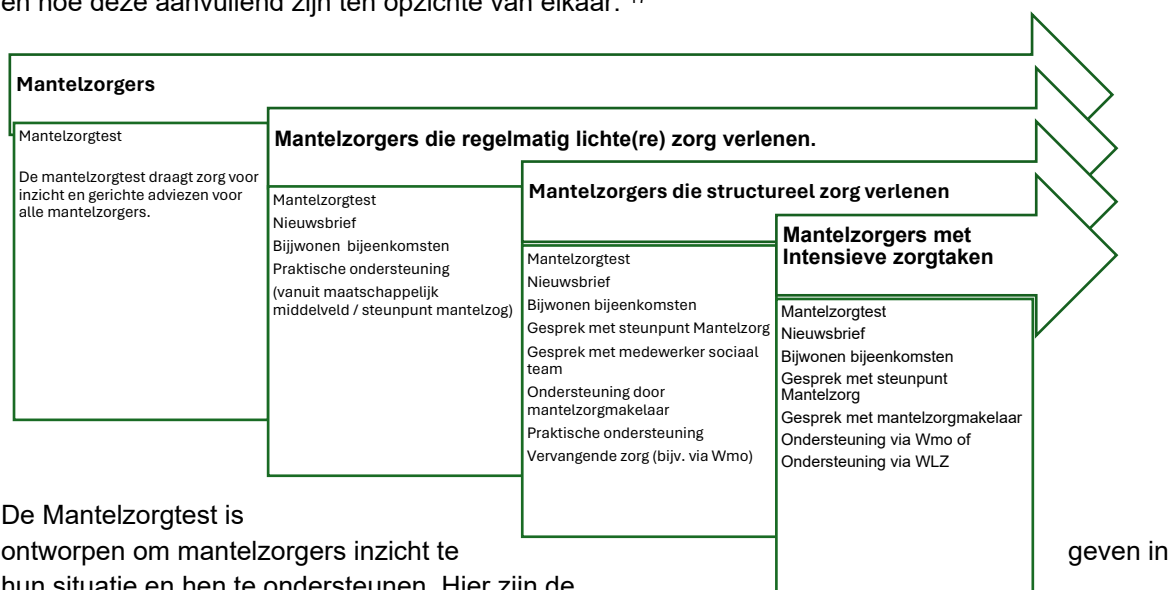
¹⁶ Een gekwalificeerde mantelzorgmakelaar heeft een geaccrediteerde opleiding, werkt conform het beroepsprofiel en staat ingeschreven bij het Register Mantelzorgmakelaars

Bijlage 1: Hoe we in de toekomst meer mantelzorgers kunnen bereiken.

Uit de analyse blijkt dat in Heeze-Leende een grote groep mantelzorgers is. Slechts een relatief klein percentage maakt gebruik van de kennis en kunde die aanwezig bij het steunpunt Mantelzorg.

Om ook deze groep beter van informatie te kunnen voorzien is de Mantelzorgtest een goede aanvulling. Op deze manier kunnen mantelzorgers eerder deze informatie tot zich nemen. Gelijktijdig is de groep van mantelzorgers dusdanig groot, dat het niet logisch is om enkel in te zetten op persoonlijke gesprekken. Zoals ook blijkt uit de data worden er ook nu relatief weinig persoonlijke gesprekken gevoerd op jaarbasis. Echter we willen de groep die nu onvoldoende wordt bereikt ook ondersteunen.

Middels de Mantelzorgtest kan ook dit aanbod dan weer beter onder de aandacht worden gebracht. Hieronder een schematische weergave van hoe de diverse instrumenten zicht tot elkaar verhouden en hoe deze aanvullend zijn ten opzichte van elkaar. ¹⁷

1. **Inzicht in taken en rollen:** De test helpt mantelzorgers te begrijpen welke taken en rollen zij vervullen, zoals het beheren van administratie, het regelen van zorg, en het bieden van emotionele steun.
2. **Tijd en energie:** De test geeft een beeld van hoeveel tijd en energie mantelzorg kost en of er nog genoeg tijd overblijft voor ontspanning, werk en andere verplichtingen.
3. **Praktische tips en hulp:** Na het invullen van de test ontvangen mantelzorgers praktische tips en adviezen om hun zorgtaken beter te beheren. Dit kan variëren van tips voor tijdsbeheer tot suggesties voor het inschakelen van extra hulp.
4. **Persoonlijk hulpaanbod:** De test biedt een persoonlijk hulpaanbod, inclusief mogelijkheden voor ondersteuning vanuit de gemeente of zorgverzekering.

Bijlage 2 Overzicht wat is er aan aanbod en regelingen beschikbaar in Heeze-Leende

¹⁷ Voor mensen waar sprake is van een vermoeden van dementie kan men voor ondersteuning gebruik maken van de zorgtrajectbegeleiders. Zij zijn er ter ondersteuning en hebben een goede kennis van wet- en regelgeving. Een grote groep mantelzorgers heeft een relatie met een ouder of partner met dementie.

Wat ¹⁸	Voor wie	Frequentie	Bereik	Wie voert uit:	Type ondersteuning ¹⁹ De arcering geeft aan welk type ondersteuning het betreft.
Voor jonge Mantelzorgers					
Geregistreerde jonge mantelzorgers			35	Cordaad	n.v.t.
Nieuwsbrief voor jonge mantelzorgers	Jonge Mantelzorgers	6 x per jaar	35 ontvangers	Cordaad	1. Informatie & Advies. 2. Materiële hulp 3. Financiële regelingen 4. Vervangende mantelzorg 5. Persoonlijke begeleiding 6. Emotionele steun. 7. Educatie 8. Praktische hulp.
Bijeenkomsten voor jonge mantelzorgers (inloop) & Week van de jonge mantelzorger	Jonge Mantelzorgers (unieke aantal toevoegen)	6 tot 8x per jaar	± 8 personen per keer	Cordaad	1. Informatie & Advies. 2. Materiële hulp 3. Financiële regelingen 4. Vervangende mantelzorg 5. Persoonlijke begeleiding 6. Emotionele steun. 7. Educatie 8. Praktische hulp.

Voor mantelzorgers ouder dan 18 jaar (algemeen)					
Geregistreerde mantelzorgers			283	Cordaad	Op 31 december 2023.
Nieuwsbrief Mantelzorg Cordaad	Voor wie zich wil abonneren op de nieuwsbrief van Cordaad	10 x per jaar	296 ontvangers	Cordaad	1. Informatie & Advies. 2. Materiële hulp 3. Financiële regelingen 4. Vervangende mantelzorg 5. Persoonlijke begeleiding 6. Emotionele steun. 7. Educatie 8. Praktische hulp.
Vrijwillige respijtzorg (brochure)	Mantelzorgers	Als nodig	3	Cordaad	1. Informatie & Advies. 2. Materiële hulp 3. Financiële regelingen 4. Vervangende mantelzorg 5. Persoonlijke begeleiding 6. Emotionele steun. 7. Educatie 8. Praktische hulp.
Mantelzorgcafé (met thema) Doel is bond- (lot) genoten contact	Mantelzorgers	4 x per jaar	+/- 8 personen per keer	Cordaad	1. Informatie & Advies. 2. Materiële hulp 3. Financiële regelingen 4. Vervangende mantelzorg 5. Persoonlijke begeleiding 6. Emotionele steun.

¹⁸ Tabel is mogelijk niet geheel volledig, maar geeft een zeer uitgebreid beeld van wat er reeds plaatsvindt en is een belangrijk bronbestand voor het vullen van de mantelzorgtest.

					7. Educatie 8. Praktische hulp.
Zorgkwartier in Leende (voor alle inwoners in Heeze-Leende)	Mantelzorgers en de zorgvrager	1x per maand	± 20 personen per keer	Valkenhof i.s.m. Cordaad	1. Informatie & Advies. 2. Materiële hulp 3. Financiële regelingen 4. Vervangende mantelzorg 5. Persoonlijke begeleiding 6. Emotionele steun. 7. Educatie 8. Praktische hulp.
<u>Informerend huisbezoek</u> Totaal te benaderen in 2024 - 700 inwoners	Ouderen woonachtig in Heeze (ouder dan 80 jaar) ontvangen een aanbod voor een informerend huisbezoek.	1x per jaar	295 adressen aangeschreven. (Svz 31-07-2024) Aan-gevraagde gesprekken (31-7-2024): 34	Cordaad	1. Informatie & Advies. 2. Materiële hulp 3. Financiële regelingen 4. Vervangende mantelzorg 5. Persoonlijke begeleiding 6. Emotionele steun. 7. Educatie 8. Praktische hulp.
Individuele gesprekken (o.a. inzet methodiek bordje vol)	Mantelzorgers	Zo vaak als nodig	12	Cordaad	1. Informatie & Advies. 2. Materiële hulp 3. Financiële regelingen 4. Vervangende mantelzorg 5. Persoonlijke begeleiding 6. Emotionele steun. 7. Educatie 8. Praktische hulp.
Zorg coöperatie graag gedaan; Welzijns-consulent	Alle inwoners van Leende	Op aanvraag en proactief	Ong. 500 klant contacten per jaar	Zorg coöperatie graag gedaan	1. Informatie & Advies. 2. Materiële hulp 3. Financiële regelingen 4. Vervangende mantelzorg 5. Persoonlijke begeleiding 6. Emotionele steun. 7. Educatie 8. Praktische hulp.
Voor mensen met dementie of niet aangeboren hersenletsel en hun mantelzorgers					
Geheugenhuis	Mensen met beginnende geheugen vraagstukken, dementie, NAH, en hun verwanten	1x per maand	± 30 tot 40 pers. per keer (tot soms 60 dln.)	Gemeente (uitvoering door vrijwilligers)	1. Informatie & Advies. 2. Materiële hulp 3. Financiële regelingen 4. Vervangende mantelzorg 5. Persoonlijke begeleiding 6. Emotionele steun. 7. Educatie 8. Praktische hulp.
Ondersteuning zorgtraject-begeleider (onafhankelijke ondersteuning) betaling vanuit	Mensen bij wie dementie wordt vermoed of is vastgesteld	Daar waar nodig.	121 inwoners (Aantal varieert)	Valkenhof & Zuidzorg (vervullen rol van werkgever)	1. Informatie & Advies. 2. Materiële hulp 3. Financiële regelingen 4. Vervangende mantelzorg 5. Persoonlijke begeleiding 6. Emotionele steun. 7. Educatie

de zorgverzekeringswet.					8.Praktische hulp.
Dagbesteding vanuit de Wmo (1 tot max. 3 dagen per week)	Wordt o.a. ingezet voor mensen met dementie		In 2023 hebben gemiddeld 40 cliënten gebruik gemaakt van dagbesteding.	Gemeente (uitvoering door lokale gecontracteerde zorgaanbieders)	1.Informatie & Advies. 2. Materiële hulp 3.Financiële regelingen 4.Vervangende mantelzorg 5.Persoonlijke begeleiding 6.Emotionele steun. 7.Educatie 8.Praktische hulp.
Ontmoeting/ praktische (buren)hulp / ondersteuning voor alle inwoners, ook voor mantelzorgers					
Zorgcoöperatie Graag gedaan, Ontmoeten (Lunch, biljarten, koffiedrinken, digicafe, Witte nog...)	Ouderen woonachtig in Leende 60-100 jr	1-4 x per maand	+/- 10 personen per activiteit	Zorg coöperatie Graag gedaan Ontmoeten	1. Informatie & Advies. 2.Materiële hulp 3.Financiële regelingen 4.Vervangende mantelzorg 5.Persoonlijke begeleiding 6. Emotionele steun. 7.Educatie 8. Praktische hulp.
Zorgcoöperatie Graag gedaan, Gezondheid (wandelen /fietsen)	60-90 jr	wekelijks	+/- 8 personen per keer	Zorg coöperatie Graag gedaan gezondheid	1.Informatie & Advies. 2.Materiële hulp 3.Financiële regelingen 4.Vervangende mantelzorg 5.Persoonlijke begeleiding 6. Emotionele steun. 7.Educatie 8.Praktische hulp.
Zorgcoöperatie Graaggedaan: Techniek - (repaircafe, klussendienst)	Alle inwoners van Leende	1x per maand	Gemiddeld 10 personen	Zorg coöperatie Graag gedaan Techniek	1.Informatie & Advies. 2. Materiële hulp 3.Financiële regelingen 4.Vervangende mantelzorg 5.Persoonlijke begeleiding 6.Emotionele steun. 7.Educatie 8. Praktische hulp.
Hulpdienst Sint Maarten	Alle inwoners van Heeze-Leende	Klussen-dienst en vervoers-dienst	onbekend	Hulpdienst St Maarten	1.Informatie & Advies. 2. Materiële hulp 3.Financiële regelingen 4.Vervangende mantelzorg 5.Persoonlijke begeleiding 6.Emotionele steun. 7.Educatie 8. Praktische hulp.
Vrijwillige vervoersdienst	inwoners van Heeze-Leende	Auto-maatje	90 unieke gebruikers 816 ritten.	Cordaad	1.Informatie & Advies. 2. Materiële hulp 3.Financiële regelingen 4.Vervangende mantelzorg 5.Persoonlijke begeleiding 6.Emotionele steun. 7.Educatie
		Dorps auto Leende	onbekend	Zorg-coöperatie Graag gedaan	4.Vervangende mantelzorg 5.Persoonlijke begeleiding 6.Emotionele steun. 7.Educatie

		Vervoers-Dienst St. Maarten	onbekend	Sint Maarten	8.Praktische hulp.
Stichting senioren belangen / KBO - o.a. activiteiten en lezingen	- https://www.sbheezeleende.nl - Vaste activiteiten - Senioren KBO Heeze - https://kboleende.nl/activiteiten/ - Sterksel voor elkaar, met elkaar				1.Informatie & Advies. 2. Materiële hulp 3.Financiële regelingen 4.Vervangende mantelzorg 5.Persoonlijke begeleiding 6.Emotionele steun. 7.Educatie 8.Praktische hulp.
Gespreksgroep	- https://www.heeze-leende.nl/de-gespreksgroep-jouw-steunpunt-voor-geestelijke-gezondheid - Deze groep is niet specifiek voor mantelzorgers, echter kan ondersteunend zijn aan mantelzorgers				1.Informatie & Advies. 2. Materiële hulp 3.Financiële regelingen 4.Vervangende mantelzorg 5.Persoonlijke begeleiding 6.Emotionele steun. 7.Educatie 8.Praktische hulp.

Regelingen die er zijn vanuit de gemeente of anderszins					
Mantelzorg waardering	Op de dag van de mantelzorg ontvangen mantelzorgers een jaarlijkse blijk van waardering	1 x per jaar	408	Cordaad	1.Informatie & Advies. 2. Materiële hulp 3. Financiële regelingen 4.Vervangende mantelzorg 5.Persoonlijke begeleiding 6. Emotionele steun. 7.Educatie 8.Praktische hulp.
Vrijwilligers-verzekering voor mantelzorgers	Als geregistreerd mantelzorger (te registreren via Cordaad Welzijn) vallen mantelzorgers onder de vrijwilligersverzekering van de gemeente.			Cordaad-gemeente	1.Informatie & Advies. 2. Materiële hulp 3. (Financiële) regelingen 4.Vervangende mantelzorg 5.Persoonlijke begeleiding 6.Emotionele steun. 7.Educatie 8.Praktische hulp.
Niet toepassen kostendelersnorm	Ga je als mantelzorger samenwonen met de hulpbehoevende? Dit kan dan invloed hebben op de hoogte van je huidige bijstandsuitkering. Dit wordt ook wel de kostendelersnorm genoemd. Hoe meer personen van 21 jaar of ouder in jouw huis wonen, des te lager je uitkering is. Wanneer je als mantelzorger door deze kostendelersnorm in financiële problemen raakt, kan er echter maatwerk worden gebruikt. De gemeente kan dan beslissen om de kostendelersnorm niet meer toe te passen.			Gemeente	1.Informatie & Advies. 2. Materiële hulp 3. (Financiële) regelingen 4.Vervangende mantelzorg 5.Persoonlijke begeleiding 6.Emotionele steun. 7.Educatie 8.Praktische hulp.

Individuele bijzondere bijstand	De gemeente verleent in sommige gevallen bijzondere bijstand in de vorm van een lening of een gift. Het gaat hierbij onder andere om kosten die de hulpbehoevende of mantelzorger zelf niet kan betalen. Bijvoorbeeld voor maaltijdvoorziening of een hoger uitgevallen energierekening. Hoeveel bijzondere bijstand je krijgt, hangt af van de hoogte van je inkomen, je vermogen en je bijzondere uitgaven.		Gemeente	1. Informatie & Advies. 2. Materiële hulp 3. (Financiële) regelingen 4. Vervangende mantelzorg 5. Persoonlijke begeleiding 6. Emotionele steun. 7. Educatie 8. Praktische hulp.
Mantelzorg bieden met uitkering	Mantelzorgers met een uitkering kunnen: - Vrijgesteld worden van de sollicitatieplicht. - Mantelzorgforfait (toepassing door UWV).		Gemeenten/ UWV	1. Informatie & Advies. 2. Materiële hulp 3. (Financiële) regelingen 4. Vervangende mantelzorg 5. Persoonlijke begeleiding 6. Emotionele steun. 7. Educatie 8. Praktische hulp.
De Voorzieningen Wijzer	Met de online checks van de Voorzieningen Wijzer ontdekken inwoners zelf of samen met iemand wat voor hen geldt. De checks zijn op maat ingericht. Zo bevatten ze de lokale regelingen en normen van de gemeente en verwijzen ze naar partijen uit het lokale netwerk. De voorzieningenwijzer is niet specifiek voor mantelzorgers, de voorzieningenwijzer biedt ook advies voor het afsluiten van zorgverzekeringen.		De gemeente Heeze-Leende neemt deel aan de voorzieningenwijzer	1. Informatie & Advies. 2. Materiële hulp 3. (Financiële) regelingen 4. Vervangende mantelzorg 5. Persoonlijke begeleiding 6. Emotionele steun. 7. Educatie 8. Praktische hulp.
Slimme sensoren	Project Leefsamen Slimme sensoren kunnen ondersteunend zijn voor mantelzorgers. Netwerk, kan bijvoorbeeld op afstand monitoren en er wordt gemeld bij bijv. gevaar	135 woningen	Gratis plaatsing sensoren en half jaar gebruik. Nadien middels abonnement.	1. Informatie & Advies. 2. Materiële hulp 3. (Financiële) regelingen 4. Vervangende mantelzorg 5. Persoonlijke begeleiding 6. Emotionele steun. 7. Educatie 8. Praktische hulp.
Hulpmiddelen / woning aanpassingen *Wmo.	Vanuit haar wettelijke taak verstrekt de gemeente hulpmiddelen en zo nodig ook woningaanpassing indien er sprake is van een lichamelijke beperking. Deze zijn ook ondersteunend voor de mantelzorgers.			1. Informatie & Advies. 2. Materiële hulp 3. (Financiële) regelingen 4. Vervangende mantelzorg 5. Persoonlijke begeleiding 6. Emotionele steun. 7. Educatie 8. Praktische hulp.
Mantelzorg Woningen	Het is mogelijk om vergunningsvrij een mantelzorgunit of mantelzorgwoning te realiseren in Heeze-Leende. (zie website gemeente Heeze-Leende) Een mantelzorgwoning is een zelfstandige woning op uw eigen terrein en is bedoeld voor de persoon die u verzorgt. U kunt ook zelf in een mantelzorgwoning wonen. Degene die u verzorgt woont dan in het bijbehorende huis. U kunt een mantelzorgwoning in uw tuin laten plaatsen.			1. Informatie & Advies. 2. Materiële hulp 3. (Financiële) regelingen 4. Vervangende mantelzorg 5. Persoonlijke begeleiding 6. Emotionele steun. 7. Educatie 8. Praktische hulp.

	Ook kunt u een aanbouw aan uw huis laten bouwen. Een derde mogelijkheid is om een garage of ander bestaand bouwwerk om te bouwen tot mantelzorgwoning.	
Pré mantelzorg woningen	Staat opgenomen voor 2025 om hiervoor lokaal beleid te gaan ontwikkelen. Om pre-mantelzorgwoningen mogelijk te maken. Pré-mantelzorgwoning - MantelzorgNL	1. Informatie & Advies. 2. Materiële hulp 3. (Financiële) regelingen 4. Vervangende mantelzorg 5. Persoonlijke begeleiding 6. Emotionele steun. 7. Educatie 8. Praktische hulp.

Bijlage 3: Waarom wil je als gemeente (overheid) goede mantelzorgondersteuning bieden?

1. **Verlichting van de Zorgdruk:** Mantelzorgers nemen een groot deel van de zorg op zich, wat de druk op professionele zorgdiensten vermindert. Door hen goed te ondersteunen, kunnen zij hun taken beter volhouden, wat uiteindelijk de zorgkosten voor de gemeente verlaagt.
2. **Welzijn van Mantelzorgers:** Mantelzorgers kunnen door hun zorgtaken fysiek en emotioneel overbelast raken. Goede ondersteuning helpt hun welzijn te bevorderen, wat leidt tot minder ziekteverzuim en een hogere levenskwaliteit.
3. **Kwaliteit van Zorg:** Wanneer mantelzorgers goed ondersteund worden, kunnen zij betere zorg bieden aan hun naasten. Dit draagt bij aan de algehele kwaliteit van zorg binnen de gemeente.
4. **Sociale Cohesie:** Mantelzorgers spelen een cruciale rol in het ondersteunen van kwetsbare inwoners. Door hen te ondersteunen, bevordert de gemeente sociale cohesie en versterkt het de gemeenschap.
5. **Preventie van Zwaardere Zorg:** Goede mantelzorgondersteuning kan voorkomen dat zorgvragers zwaardere, duurdere zorg nodig hebben. Dit helpt om de zorgkosten beheersbaar te houden en de druk op zorginstellingen te verminderen.
6. **Wettelijke Verplichting:** Gemeenten hebben volgens de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) een wettelijke taak om mantelzorgers te ondersteunen. Het naleven van deze verplichting is essentieel voor een goed functionerende zorgstructuur.
7. **Economische Voordelen:** Door mantelzorgers te ondersteunen, kunnen zij hun zorgtaken beter combineren met werk. Dit voorkomt uitval op de arbeidsmarkt en draagt bij aan de economische stabiliteit van de gemeente.
8. **Toekomstbestendigheid:** Met de vergrijzing en de toenemende vraag naar zorg is het essentieel om een duurzaam en toekomstbestendig mantelzorgbeleid te hebben. Dit zorgt ervoor dat de gemeente voorbereid is op toekomstige zorguitdagingen.

Door goede mantelzorgondersteuning te bieden, investeert de gemeente in de gezondheid en het welzijn van haar inwoners, wat op lange termijn zowel sociale als economische voordelen oplevert. Tevens zijn er aanvullende motieven te benoemen waarom een gemeente goede mantelzorgondersteuning wil bieden.

1. **Gemeenschapszin:** Door mantelzorgers te ondersteunen, versterkt de gemeente de band tussen inwoners en bevordert het een gevoel van saamhorigheid en gemeenschapszin.
2. **Preventie van Sociale Isolatie:** Mantelzorgers kunnen zich vaak geïsoleerd voelen door hun zorgtaken. Goede ondersteuning helpt hen om sociaal actief te blijven en voorkomt eenzaamheid.
3. **Ondersteuning van Kwetsbare Groepen:** Mantelzorgers zorgen vaak voor kwetsbare groepen zoals ouderen, chronisch zieken en mensen met een beperking. Door mantelzorgers te ondersteunen, zorgt de gemeente indirect voor deze kwetsbare groepen.
4. **Erkenning en Waardering:** Door mantelzorgers te ondersteunen, erkent en waardeert de gemeente hun inzet en toewijding. Dit kan bijdragen aan een positief imago van de gemeente als zorgzame en betrokken gemeenschap.
5. **Innovatie in Zorg:** Goede mantelzorgondersteuning kan leiden tot innovatieve oplossingen en samenwerkingsverbanden in de zorgsector. Dit kan de kwaliteit en efficiëntie van zorg verbeteren.
6. **Versterking van Lokale Economie:** Door mantelzorgers te ondersteunen, kunnen zij hun zorgtaken beter combineren met werk. Dit voorkomt uitval op de arbeidsmarkt en draagt bij aan de economische stabiliteit van de gemeente.
7. **Bevordering van Zelfredzaamheid:** Door mantelzorgers te ondersteunen, bevordert de gemeente de zelfredzaamheid van zowel de mantelzorgers als de zorgvragers. Dit draagt bij aan een duurzamer zorgsysteem.

8. **Positieve Gezondheidseffecten:** Goede ondersteuning kan de fysieke en mentale gezondheid van mantelzorgers verbeteren, wat op lange termijn de algehele gezondheid van de gemeenschap ten goede komt.
9. **Versterking van Vrijwilligerswerk:** Mantelzorgers zijn vaak ook actief als vrijwilligers. Door hen te ondersteunen, versterkt de gemeente het vrijwilligerswerk en de betrokkenheid van inwoners bij de gemeenschap.
10. **Bevordering van Inclusiviteit:** Door mantelzorgers van diverse achtergronden te ondersteunen, bevordert de gemeente inclusiviteit en gelijkheid binnen de gemeenschap.

Deze aanvullende motieven benadrukken de brede voordelen van goede mantelzorgondersteuning voor zowel de mantelzorgers als de gemeenschap als geheel. Deze motieven sluiten aan bij de doelstellingen zoals benoemd in het beleidsplan sociaal domein 2024-2028.

Bijlage 4. Wat is mantelzorg en hoeveel mantelzorgers zijn er?

Er zijn verschillende definities van mantelzorg. Afhankelijk van de definitie die men gebruikt, zijn er ook andere cijfers (landelijk) beschikbaar

Schatting aantal mantelzorgers hangt af van definitie en vraagstelling²⁰.

-De definitie en afbakening van mantelzorg varieert tussen databronnen en daarmee varieert ook het aantal mantelzorgers. Een belangrijk onderscheid is het verschil tussen het verlenen van mantelzorg in het afgelopen jaar versus mantelzorgverlening in de maand voorafgaand aan het onderzoek. Ook eisen ten aanzien van de duur en intensiteit van de inzet zijn van invloed op het percentage mantelzorgers.

Bovendien maakt het uit of de term mantelzorg expliciet in de vraagstelling is gebruikt. Het is namelijk bekend dat niet alle mantelzorgers zich zelf zien als mantelzorger. Soms is in een onderzoek naar meerdere onderwerpen gevraagd, maar gaat een specifieke publicatie over een selectie van de vragen uit de dataset. Zo kan het voorkomen dat publicaties die op dezelfde bron gebaseerd zijn andere cijfers presenteren.

Definitie CBS

De definitie van mantelzorg die het CBS gebruikt in de leefstijlmonitor en in de gezondheidsmonitor is als volgt: 'Zorg die iemand geeft aan een bekende uit zijn of haar omgeving, zoals een partner, kind of vriend, als deze persoon voor langere tijd ziek, hulpbehoevend of gehandicapt is.

De mantelzorg kan bestaan uit het doen van het huishouden, wassen en aankleden, gezelschap houden, vervoer, geldzaken regelen enzovoort. Mantelzorg wordt niet betaald. Een vrijwilliger die werkt vanuit een vrijwilligerscentrale is geen mantelzorger. Iemand is mantelzorger als de zorg al minimaal 3 maanden duurt, of zorg biedt voor minimaal 8 uur per week'

Definitie SCP

Het SCP definieert mantelzorg als alle hulp van mensen aan iemand met gezondheidsproblemen uit hun sociale netwerk die niet wordt gegeven in het kader van een beroep (De Klerk et al. 2017).

*Mantelzorgers geven hulp aan gezinsleden, familie, vrienden en buren met uiteenlopende gezondheidsklachten. De hulp die zij bieden varieert van gezelschap en emotionele steun, huishoudelijke hulp, administratie en vervoer tot verzorgende en verpleegkundige handelingen. Het gaat om hulp die verdergaat dan de gebruikelijke steun van huisgenoten aan elkaar. Ook de zorg voor een naaste in een woonzorginstelling telt mee. Particulier betaalde hulp en vrijwilligershulp kunnen eveneens belangrijk zijn voor hulpbehoevenden, maar deze hulp wordt niet tot de mantelzorg gerekend. Volgens de (ruime) SCP-afbakening geeft **ongeveer een op de drie 16-plussers mantelzorg** (ca. 5 miljoen mensen), van wie 830.000 personen dat zowel lang (meer dan 3 maanden) als intensief doen (meer dan 8 uur per week) (De Boer et al. 2020).*

De cijfers gepresenteerd op de [website VZinfo.nl](https://www.vzinfo.nl) zijn voornamelijk afkomstig van het CBS. Hiervoor is gekozen omdat met CBS cijfers meer uitsplitsingen te maken zijn, zoals mantelzorgers naar leeftijd, opleidingsniveau en herkomst. Deze uitsplitsingen kunnen daarna vergeleken worden met de andere domeinen binnen het onderwerp participatie.

Tevens worden nog deze cijfers genoemd in andere notities/artikelen:

- 70% van de 16-plussers heeft ooit in hun leven mantelzorg gegeven (Verbakel 2021).
- Mantelzorgers spelen een belangrijke rol in de langdurige zorg en ondersteuning: ongeveer driekwart van de uren hulp wordt gegeven door mantelzorgers (Putman et al. 2017).
- De definitie die CBS gebruikt zijn afgestemd met (afkomstig van) de GGD's en het RIVM.

²⁰ Bron: <https://www.scp.nl/publicaties/publicaties/2023/09/28/meer-integrale-visie-op-mantelzorg-nodig>

Bijlage 5 Bevolkingsopbouw Heeze-Leende

Bron: <https://allecijfers.nl/gemeente/heeze-leende/>

Leeftijdsgroep	Percentage	Aantal inwoners
Kinderen tot 15 jaar	14%	2.353
Jongeren van 15 tot 25 jaar	10%	1.681
Volwassenen van 25 tot 45 jaar	21%	3.529
Middelbare leeftijd van 45 tot 65 jaar	29%	4.874
65-plussers	26%	4.369
Totaal	100%	16.807

Leeftijdsgroep	% van bevolking	Aantal inwoners	% mantelzorgers	Aantal mantelzorgers	Bron
Kinderen tot 15 jaar	14%	2.353	20%	471	SCP
Jongeren van 15 tot 25 jaar	10%	1.681	25%	420	SCP
Volwassenen van 25 tot 45 jaar	21%	3.529	20%	706	GGD
Middelbare leeftijd van 45 tot 65 jaar	29%	4.874	25%	1.219	GGD
65-plussers	26%	4.369	15%	655	GGD
Totaal	100%	16.807		3.471	

Deze tabel geeft een overzicht van de verdeling van de bevolking in Heeze-Leende per leeftijdsgroep, inclusief **de geschatte percentages en aantallen** mantelzorgers volgens de SCP- en GGD-gegevens²¹.

De gemeente Heeze-Leende heeft de volgende bevolkingssamenstelling.

- Autochtone inwoners: 88% van 16.807 = ongeveer 14.791 inwoners
- Inwoners met een westerse migratieachtergrond: 8% van 16.807 = ongeveer 1.345 inwoners
- Inwoners met een niet-westerse migratieachtergrond: 4% van 16.807 = ongeveer 671 inwoners

In Heeze-Leende is de schatting omtrent aantal mantelzorgers o.b.v. etniciteit als volgt :

Leeftijdsgroep	% van bevolking	Aantal inwoners	% mantelzorgers	Aantal mantelzorgers	Autochtone Nederlanders	Westerse migratie-achtergrond	Niet-westerse migratie-achtergrond
Kinderen tot 15 jaar	14%	2.353	20%	471	2.071 (20%) = 414	188 (20%) = 38	94 (20%) = 19
Jongeren van 15 tot 25 jaar	10%	1.681	25%	420	1.481 (25%) = 370	134 (25%) = 34	67 (25%) = 17
Volwassenen van 25 tot 45 jaar	21%	3.529	20%	706	3.106 (20%) = 621	282 (20%) = 56	141 (20%) = 28
Middelbare leeftijd van 45 tot 65 jaar	29%	4.874	25%	1.219	4.290 (25%) = 1.073	390 (25%) = 98	195 (25%) = 49
65-plussers	26%	4.369	15%	655	3.843 (15%) = 576	350 (15%) = 53	175 (15%) = 26
Totaal	100%	16.807		3.471	14.791	1.345	671
Waarvan mantelzorgers (gem. %)			Gem. 20,6%	3471	3.054	279	139
Indien we rekenen met 13%			Gem. 13%	2.185	1.923	175	87

²¹ De GGD landelijk heeft voornamelijk gegevens over mantelzorgers van 18 jaar en ouder. Specifieke cijfers voor mantelzorgers jonger dan 18 jaar zijn minder gedetailleerd beschikbaar. [Echter, volgens andere bronnen, zoals het Sociaal en Cultureel Planbureau \(SCP\), groeit ongeveer 1 op de 5 jongeren tussen 12 en 16 jaar op met een chronisch ziek gezinslid](#)

Bijlage 6. Jaarrapportage Cordaad 2023.

DATA CORDAAD (bron: jaarrapportage 2023)

Eerste halfjaar 2023

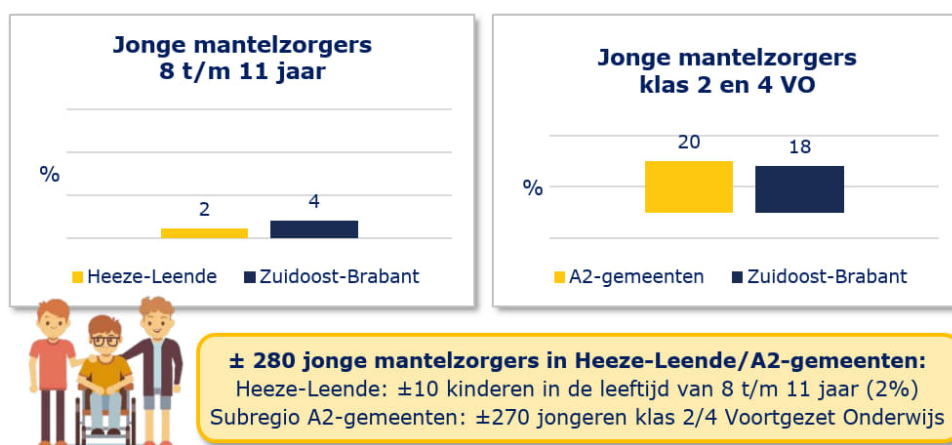
- aantal geregistreerde mantelzorgers: 283 (op 30 juni 2023); jonge mantelzorgers: 35 (op 30 juni 2023)
- aantal ondersteuningsvragen: 15
- aantal deelnemers aan waarderingsactiviteit:
 - Weverijmuseum: 16
 - inloop jonge mantelzorgers: 20
- aantal deelnemers cursussen, trainingen, voorlichtingsbijeenkomsten enz.:
 - Mantelzorgcafé: 49
 - Zorgkwartier: 48
- klanttevredenheid voorlichtingsbijeenkomsten: niet afgenomen.
- aantal nieuwsbrieven: 6
- publicaties: 10 in de pers, 37 berichten op Facebook met 65 vind-ik-leuks en 68 volgers.

Tweede halfjaar 2023

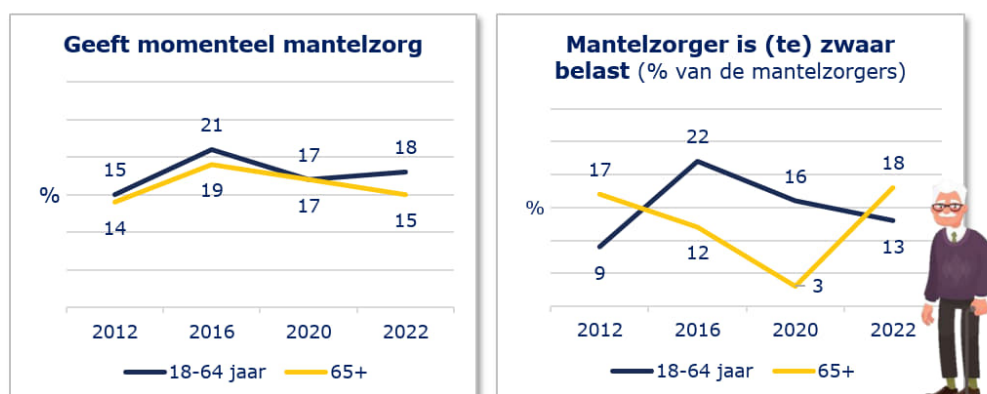
- aantal geregistreerde mantelzorgers: 283 (op 31 december 2023); jonge mantelzorgers: 35 (op 31 december 2023)
- aantal ondersteuningsvragen: 12
- aantal deelnemers aan waarderingsactiviteit:
 - Mantelzorgverwenmenu: 408
 - inloop jonge mantelzorgers: gemiddeld 8 per keer
- aantal deelnemers cursussen, trainingen, voorlichtingsbijeenkomsten enz.:
 - Mantelzorgcafé: gemiddeld 8 per keer
 - Zorgkwartier: gemiddeld 15 per keer
- klanttevredenheid voorlichtingsbijeenkomsten: niet afgenomen.
- aantal nieuwsbrieven: 5
- publicaties: 9 in de pers, 47 berichten op Facebook met 68 vind-ik-leuks en 75 volgers.

Jonge mantelzorgers in Heeze-Leende

Volwassen mantelzorgers in Heeze-Leende (18+)

Ongeveer 2.300 mantelzorgers (18+):

- ±220 18-64 jarige en ±110 65-plus mantelzorgers = (te) zwaar belast
- Het aandeel zwaarbelaste 18-64 jarige mantelzorgers lijkt te dalen
- De intensiteit bedraagt meestal tussen de 1-10 uur per week
- In combinatie met andere (zorg)taken en werk eerder overbelasting
- 1% van de 18-64 jarigen en 1% van de 65-plussers heeft in de afgelopen 4 weken (heel) veel stress ervaren en ervaart stress op het gebied van mantelzorg

Kenmerken mantelzorgers (8+)

Mantelzorgen komt bij **8-11 jarigen** vaker voor onder kinderen...

..met een niet-Westerse migratieachtergrond

..waarbij ze thuis moeite hebben met rondkomen

..waarvan beide ouders laag/midden opgeleid zijn (t/m MAVO, MBO kort)

Mantelzorgen komt bij **klas 2 en 4 VO** vaker voor onder jongeren...

..in klas 4 VO en onder jongeren op het VMBO

..waarbij ze thuis moeite hebben met rondkomen

..die opgroeien in een gezin bestaande uit vader of moeder en partner, co-ouders en eenoudergezinnen

Mantelzorgen komt bij **18-64 jarigen** vaker voor onder volwassenen...

..in de leeftijdscategorie 40 t/m 64 jaar

..vrouwen

..met een Nederlandse achtergrond

Mantelzorgen komt bij **65-plussers** vaker voor onder ouderen...

..in de leeftijdscategorie 65 t/m 74 jaar

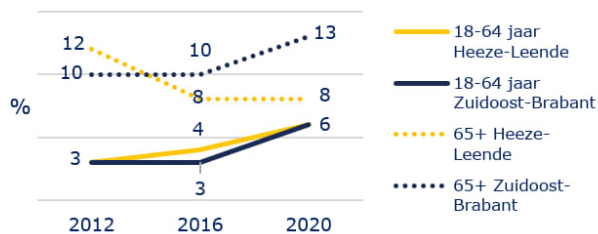
..niet alleenstaand

..die midden en hoog zijn opgeleid (HAVO, VWO, MBO, HBO, WO)

Mantelzorg ontvangen in Heeze-Leende (18+)

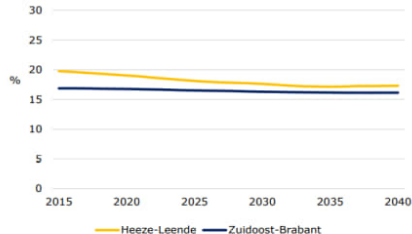
Ontvangt hulp van een mantelzorg in verband met de gezondheid

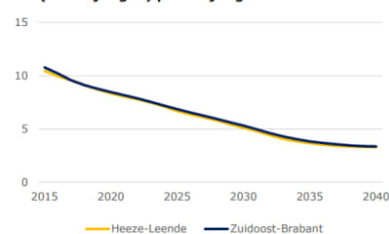
Ruim één op de zes ouderen in Heeze-Leende geeft aan dat er geen hulp beschikbaar is in de omgeving indien dit nodig zou zijn vanwege gezondheidsproblemen

Prognoses mantelzorg in Heeze-Leende

Verwachte percentage mantelzorgers (19 jaar en ouder) in Heeze-Leende

Verwachte aantal potentiële mantelzorgers (50-64 jarigen) per 85-jarige in Heeze-Leende

Bronnen: Jeugdmonitor 0-11 jaar (2021), Gezondheidsmonitor Jeugd klas 2 en 4 VO (2023), Corona Gezondheidsmonitor 18-64 en 65+ (2022), Demografische projecties RIVM (2018).

Meer cijfers over Heeze-Leende en de regio Zuidoost-Brabant zijn te vinden op het [GGD Kompas](#) en de [Brabantscan](#)

Meer cijfers over Heeze-Leende en de regio Zuidoost-Brabant zijn te vinden op het [GGD Kompas](#) en de [Brabantscan](#)

Bijlage 8: Infografic wettelijke kaders en voorzieningen (bron: Movisie)

Bijlage 9: Mantelzorg: welke regelingen zijn landelijk -lokaal beschikbaar?

Mantelzorg bieden aan een naaste is dankbaar werk. Wel kan het veel tijd in beslag nemen en (emotioneel) belastend zijn. Vaak kiezen mantelzorgers er daarom voor om tijdelijk minder of zelfs helemaal niet meer te werken. In Nederland zijn er verschillende regelingen die mantelzorgers kunnen aanvragen voor een tegemoetkoming in vrije dagen of op financieel gebied.

Hieronder een overzicht van de diverse regelingen.

Verlof voor het geven van mantelzorg

Mantelzorger ben je wanneer je vrijwillig en onbetaald zorg verleent aan een naaste. Het gaat dan om langdurige ondersteuning aan een familielid, een huisgenoot of iemand uit het sociale netwerk. Mantelzorg is soms moeilijk te combineren met werk. Zeker wanneer de zorgbehoefte van je naaste (tijdelijk) is toegenomen, bijvoorbeeld door ziekte of na een operatie. Als tegemoetkoming hebben mantelzorgers daarom wettelijk recht op zorgverlof. Het gaat hierbij om de noodzakelijke zorg voor:

- Partners;
- Eerstegraads familie (ouders en kinderen);
- Tweedegraads familie (grootouders, kleinkinderen en broers en zussen);
- Bekenden (mits je de enige bent die voor de persoon kunt zorgen).

Het opnemen van zorgverlof kan je werkgever alleen in uitzonderlijke situaties weigeren, bijvoorbeeld wanneer het bedrijf hierdoor ernstig in de problemen komt. Er zijn twee soorten zorgverlof: kortdurend en langdurend.

Kortdurend zorgverlof

Kortdurend zorgverlof bestaat uit maximaal twee keer je contractuele werkuren per week. Deze kun je verspreid over een periode van twaalf maanden opnemen. Werk je bijvoorbeeld veertig uur per week? Je hebt dan recht op tachtig uur kortdurend zorgverlof dat je kunt opnemen in één jaar. Dat jaar gaat in vanaf de eerste verlofdag die je opneemt.

Tijdens een kortdurend zorgverlof betaalt de werkgever doorgaans minstens 70% van het salaris door. Je ontvangt nooit minder dan het minimumloon.

Langdurend zorgverlof

In bepaalde situaties kun je ook langdurend zorgverlof aanvragen. Bijvoorbeeld wanneer een naaste langere tijd, of levensbedreigend ziek is. Om langdurend zorgverlof te kunnen krijgen, moet jouw verzorging noodzakelijk zijn.

Tijdens dit type zorgverlof is je werkgever niet verplicht je salaris door te betalen, tenzij dit anders in jouw cao staat vermeld. Hoe lang het zorgverlof is, wordt - net als het kortdurend zorgverlof - bepaald op basis van het aantal werkuren per week. Voor het langdurend zorgverlof mag een aanvrager maximaal zes keer het aantal werkuren als verlof opnemen. Ook bij langdurend zorgverlof geldt dat de uren binnen een periode van 12 maanden opgenomen worden.

Calamiteitenverlof

Situaties kunnen niet altijd wachten en soms moet je onverwacht direct vrij nemen. Bijvoorbeeld wanneer de zorgbehoevende is gevallen en meteen begeleiding nodig heeft naar de dokter. In dit geval kun je calamiteitenverlof aanvragen. Dit gaat overigens altijd in overleg met je werkgever. Tijdens dit type verlof wordt je salaris doorbetaald, tenzij hierover andere afspraken in je cao zijn

opgenomen. De duur van een calamiteitenverlof hangt af van de tijd die nodig is om de zaken te regelen. Het varieert meestal van een aantal uur tot meerdere dagen.

Financiële tegemoetkomingen voor mantelzorgers

Mantelzorg bieden is altijd vrijwillig: je ontvangt hiervoor geen salaris. Gelukkig zijn er wel verschillende financiële regelingen die kunnen compenseren. Zo kun je in sommige gevallen een vergoeding krijgen via een aanvullende zorgverzekering of een betaling vanuit een persoonsgebonden budget (pgb).

Vervangende zorg of respijtzorg

Zorgen voor een naaste kan erg zwaar zijn: mentaal en lichamelijk. Om overbelasting te voorkomen is soms vervangende mantelzorg nodig. Dit wordt ook wel respijtzorg genoemd. Soms kun je hier vanuit de aanvullende zorgverzekering een vergoeding voor krijgen. Onder specifieke voorwaarden wordt respijtzorg meestal gecompenseerd vanuit de verzekering van de zorgbehoevende. Het kan ook vanuit de vergoeding van de mantelzorger worden vergoed. Compensatie voor vervangende mantelzorg kun je in elk geval maar bij slechts één zorgverzekeraar declareren.

Betaling vanuit pgb

Heeft de zorgbehoevende een pgb? Het persoonsgebonden budget kan, afhankelijk van de zorgbehoefte, voor verschillende zorgkosten worden ingezet. Zo ook voor mantelzorg. Een voorwaarde is dat de mantelzorg aansluit op de zorgbehoefte en dat de afspraken over de te bieden mantelzorg worden vastgelegd in een verplichte zorgovereenkomst; een soort contract voor de zorg die je als mantelzorger levert.

Mantelzorgcompliment (mantelzorgwaardering)

Een zorgbehoevende kan bij de gemeente een mantelzorgcompliment aanvragen voor zijn of haar mantelzorger. De inhoud van dit compliment kan per gemeente verschillen: van een uitnodiging voor een activiteit op de Dag van de Mantelzorger tot een tegoedbon of geldbedrag.

Reiskostenvergoeding voor mantelzorgers

Als mantelzorger kun je soms aanspraak maken op een reiskostenvergoeding via de gemeente. Wanneer de zorgbehoevende in een gebied woont met betaald parkeren, kun je bij sommige gemeenten een parkeervergunning vergoed krijgen.

Soms kun je zelfs een gehandicaptenparkeerkaart aanvragen, bijvoorbeeld wanneer de naaste waar je voor zorgt niet meer zelfstandig kan rijden. Een aanvraag voor een gehandicaptenparkeerkaart, in geval van mantelzorg een passagierskaart genoemd, dien je in bij de gemeente. Deze beoordeelt het verzoek.

Een andere compensatie op het gebied van reiskosten is de OV-begeleiderskaart. Deze kan een zorgbehoevende aanvragen wanneer diegene niet zelfstandig kan reizen met het openbaar vervoer.

Mantelzorg bieden met uitkering

Ben je mantelzorger en ontvang je een WW- of bijstandsuitkering? Wanneer je de mantelzorg niet kunt combineren met een baan, heb je met een WW-uitkering recht op een ontheffing van de sollicitatieplicht. De periode waarin je niet hoeft te solliciteren duurt maximaal zes maanden, maar kan in uitzonderlijke gevallen maandelijks verlengd worden door de gemeente.

Ontvang je momenteel een WW-uitkering en verleende je veel mantelzorg voordat je werkloos werd? Dan kan het mantelzorgforfait tot jouw mogelijkheden behoren. Dit houdt in dat je langer recht hebt op een WW-uitkering, omdat van de jaren waarin je mantelzorg verleende voor de helft meetellen als arbeidsverleden. Voorwaarde is dat je via een pgb uitbetaald kreeg voor de mantelzorg die je bood.

Samenwonen met zorgbehoevende

Woon je in hetzelfde huis als de zorgbehoevende? Dit heeft financiële gevolgen voor jou als mantelzorger. Deze kunnen zowel in je voordeel als nadeel werken.

Belastingaftrek met gemaakte zorgkosten

Zorgkosten die je voor een ander maakt zijn soms aftrekbaar bij de belastingaangifte. Dit geldt voor uitgaven die je maakt voor je partner, een kind tot 27 jaar of een persoon met een ernstige handicap van 27 jaar of ouder die bij je in huis woont. Meer informatie over de voorwaarden vind je op de [website van de belastingdienst](#).

Lagere bijstandsuitkering

Ga je als mantelzorger samenwonen met de hulpbehoevende? Dit kan dan invloed hebben op de hoogte van je huidige bijstandsuitkering. Dit wordt ook wel de kostendelersnorm genoemd. Hoe meer personen van 21 jaar of ouder in jouw huis wonen, des te lager je uitkering is. Wanneer je als mantelzorger door deze kostendelersnorm in financiële problemen raakt, kan er echter maatwerk worden gebruikt. De gemeente kan dan beslissen om de kostendelersnorm niet meer toe te passen.

Individuele bijzondere bijstand

De gemeente verleent in sommige gevallen bijzondere bijstand in de vorm van een lening of een gift. Het gaat hierbij onder andere om kosten die de hulpbehoevende of mantelzorger zelf niet kan betalen. Bijvoorbeeld voor maaltijdvoorziening of een hoger uitgevallen energierekening. Hoeveel bijzondere bijstand je krijgt, hangt af van de hoogte van je inkomen, je vermogen en je bijzondere uitgaven.

Extra kinderbijslag

Bied je mantelzorg aan je eigen kind dat intensieve zorg nodig heeft? Dan kun je dubbele kinderbijslag aanvragen bij de SVB. Deze regeling is alleen van toepassing wanneer je kind tussen de 3 en 18 jaar oud is.

Verzekeringen voor mantelzorgers

Als mantelzorger doe je er verstandig aan om je te verdiepen in verschillende verzekeringen. Voor eventuele schade die je als mantelzorger veroorzaakt, biedt de aansprakelijkheidsverzekering (AVP) vaak dekking. Het is verstandig om dit te controleren bij jouw verzekeraar. Ook kun je informeren bij je gemeente. Deze hebben namelijk in veel gevallen een gemeenschappelijke aansprakelijkheidsverzekering voor mantelzorgers. Van hieruit kunnen overige kosten worden vergoed. Let op: mogelijkheden en voorwaarden kunnen per gemeente sterk verschillen.

Tot slot is er ook een speciale "[mantelzorg annuleringsverzekering](#)". Deze is speciaal in het leven geroepen voor mantelzorgers die, als dat nodig is, hun vakantie op het laatste moment willen afzeggen. Bijvoorbeeld wanneer er op het laatste moment toch geen plek blijkt te zijn in een verzorgingshuis.

Bijlage 10: Overzicht Gebruikte bronnen en relevante informatie

Wat	Omschrijving	Link voor meer informatie
Rijksoverheid - Mantelzorg	Informatie van de overheid over mantelzorg, inclusief regelgeving en ondersteuning.	Mantelzorg Rijksoverheid.nl
Regelhulp - Mantelzorgondersteuning	Informatie over ondersteuning en advies voor mantelzorgers, aangeboden door het Ministerie van VWS.	Mantelzorgondersteuning Mantelzorg Regelhulp - Ministerie van VWS
Kenniscentrum - MantelzorgNL	Biedt kennis en informatie over diverse onderwerpen gerelateerd aan mantelzorg, zoals GGZ mantelzorgers en lokale samenwerking.	Kenniscentrum - MantelzorgNL
Werk&Mantelzorg	Zet werkgevers in beweging om de combinatie werk en mantelzorg mogelijk te maken. Biedt inspiratie, kennis, feiten & cijfers en praktische tools.	Heel Nederland mantelzorgvriendelijk! Werk&Mantelzorg
MantelzorgNL	Belangenorganisatie voor mantelzorgers en professionals. Biedt informatie, advies en ondersteuning.	Mantelzorg helpt jou helpen - MantelzorgNL
Sociaal Cultureel Planbureau	Kerncijfers Jonge Mantelzorgers (2022)	Kerncijfers jonge mantelzorgers
Werken en Mantelzorg	Wettelijke regelingen voor Mantelzorgers	WM-Wettelijke-regelingen.pdf
Beroepsgroep Mantelzorgmakelaars	Vergoeding inzet mantelzorg makelaar door zorgverzekering	VergoedingMZMZorgverzekering.pdf